

Slovenija!

Na napačni strani Alp?

TRIBUNA

Izvršnemu svetu skupščine SRS

Spoštovani!

Šest mesecev trajajoči bojkot plačevanja stanarin, v katerega smo stopili študentje-stanovalci domov Študentskega centra ob napovedanem 25 % povišanju cen stanarin 1. aprila letos, je ponovno izpostavil vprašanje položaja in vloge študenta v študijskem procesu in družbi nasploh. Kljub temu je bila naša akcija z grožnjo izterjatve neplačanih stanarin, oz. z zapretnim sodnim pregonom dolžnikov ŠC nasilno prekinjena, pa sam bojkot vendarle ocenjujemo kot uspešen. Bojkot je na eni strani obrnil pozornost širše družbene skupnosti, na drugi strani pa je opozoril na neučinkovitost vseh za to pristojnih strokovnih služb in političnih teles. Poudariti moramo, da je bilo napovedano splošno povišanje stanarin samo povod za bojkot, vzroki bojkota pa leže v nezadovoljstvu študentov z načinom razreševanja tako imenovanega študentskega vprašanja. Ni bilo namreč prvič, da smo po-

skušali študentje z izveninstitucionalno akcijo razrešiti pereče probleme študentskega standarda in družbene vloge študentov nasploh. Še več, študentje smo prisiljeni ugotavljati, da se takšne akcije zaradi neučinkovitosti delovanja delegatskega sistema in zaradi administrativnih poti razreševanja naših problemov periodično ponavljajo.

Razumljivo je, da ne moremo pristajati na kratkoročne in parcialne rešitve, ki nam jih ponujajo ustrezne strokovne službe v želji, da v najkrajšem možnem času eliminirajo vzroke našega nezadovoljstva. Zahtevamo sistemsko rešitev socialno-ekonomskega položaja študenta, to je rešitev, ki jo pojmujejo kot funkcionalno celoto enotno načrtovanih ukrepov, ki bodo dolgoročno urejali vsa bistvena vprašanja študentskega standarda: vprašanje štipendij, stanarin in študentske prehrane. Hkrati pa mora sistemsko rešitev poseči tudi v vzgojno izobraževanje oz. študijski proces na sploh. Dovolj zgovorno je namreč že dejstvo, da je

bojkot sovpadel z reformo univerze. Neustrezni stari ter v tekmi s časom na silo skrpani novi reformirani študijski programi, neurejene študijske razmere, slaba kvaliteta predavanj in vaj, ki se povezuje z nezadovoljivim nagrajevanjem visokošolskih učiteljev, nemožnost raziskovalnega dela in tako naprej, so samo druga plat našega bojkota. Vprašanje položaja in vloge študenta se torej povezuje z vprašanjem vloge in položaja univerze oz. šolstva nasploh (problemi dijakov in učiteljev). Vprašanje šolstva pa se slejkoprej vzpostavi kot politično vprašanje, zato si tudi študentje prizadevamo postaviti naše probleme v ta okvir. Pri tem seveda ne moremo pristajati na politične diskvalifikacije, katerih smo že bili deležni in ki ne koristijo nikomur. Zavedamo se svoje današnje in jutrišnje moralne in politične odgovornosti pred družbo in delavskim razredom. Prav ta zavest nas zavezuje, da si danes izborimo tiste materialne pogoje za kvaliteten študij na osnovi katerih bomo lahko v pri-

hodnosti učinkovito investirali svoje znanje splošni družbeni razvoj.

Zaradi teh širših družbenih dimenzij naših problemov se obračamo na izvršni svet v želji, da s problemi razrešijo v najkrajšem času. Vitalni in resni, ne nas, temveč družbe, tudi v času ekonomske krize ne trpijo odlaganja.

Predlagamo vam sestanek vaše in naše delegacije, na katerem bi vas podrobneje seznanili z našimi zahtevami in ocenami doslej storjenega ter vas vestili o aktivnostih, ki jih pripravljamo. Želimo tudi, da skupaj preučimo možnosti in poti za rešitev perečih vprašanj študentskega standarda študijskega procesa. Mnenja smo, da bi vaš angažma ugodno vplival na razreševanje obravnavane problematike.

S tovariškimi pozdravi

Delegatska konferenca študentov-stanovalcev domov

Uvodnik

KDO POTREBUJE BOJKOT? ZANESLJIVO NE SAMO ŠTUDENTJE

Zadeva se zapleta. Zapleta se v trenutku, ko so morebiti kakemu kratkovidnežu z močno dioptrijo le dozdeva, da se bo vendar začelo razpletati.

Razprave o (ne)učinkovitosti in (ne)pomembnosti bojkota so odveč, ker se večinoma končajo s publico, da je »študentski bojkot povzročil resnejše reševanje študentskega položaja in da je pokazal, da so študentje tista skupina, na kateri se najbolj odražajo vse napake, ki so nastale v razvoju jugoslovanske družbe«.

S tako ugotovitvijo pa se da marsikaj početi, še posebej, če je tisti, ki jo uporabi za svoje orožje, premeteni subjekt, ki mu niso nepoznana pravila politične igre.

V jesenski sezoni so študentje v domovih razpravljali o (ne)nalaganju bojkota. Debata je odprla več vprašanj, ki so med seboj povezana, toda zaradi preglednosti so razcesirana in na ogled dana.

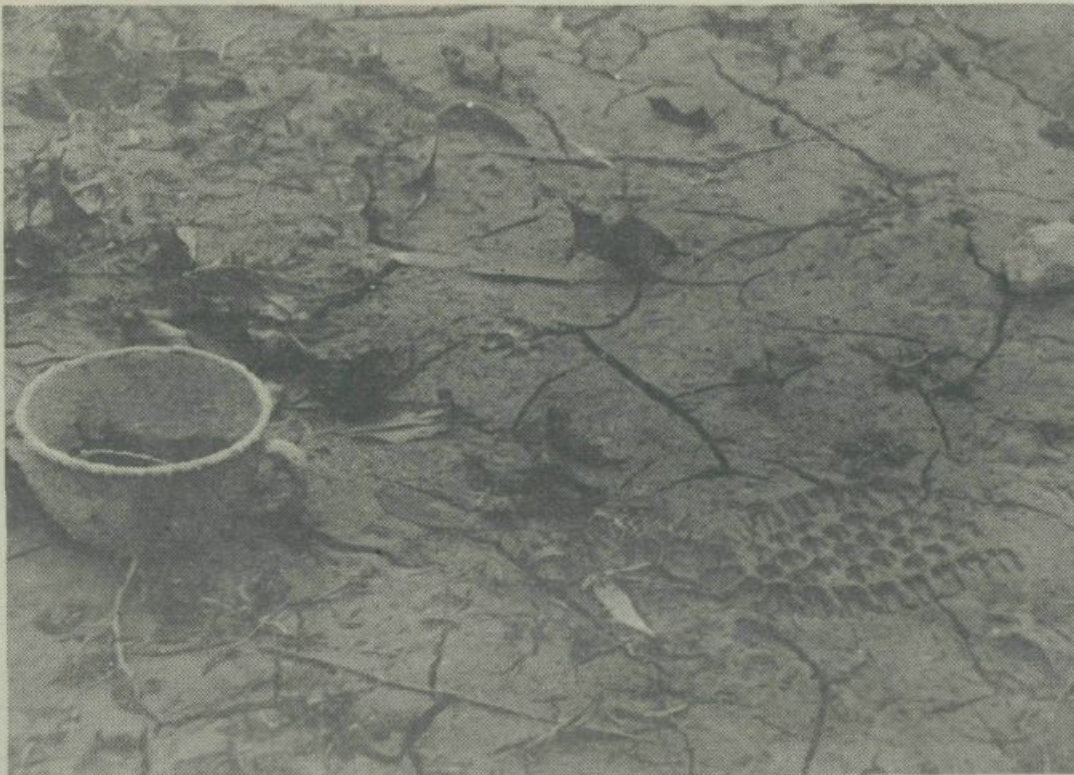
- Vsi niso v enako katastrofalnem ekonomskem položaju. Koliko jih resnično ne more plačevati stanarine?

- Ali je v deležu stanarine resnično zajeto tisto, kar navaja ZKPO?

- Ali je subvencioniranje prehrane smiselno, saj gre v bistvu za avto-subvencioniranje študentov.

- Kakšna je vloga UK ZSMS v bojkotu? Kaj pričakujejo od predsedstva UK ZSMS - bi bilo potrebno razpravljati o odgovornosti celotnega predsedstva (ki po mnenju »baze« dela forumsko), bi zadostovalo nekaj kadrovskih sprememb ali pa bi kar ukinili celotno organizacijo?

Baza postavlja vprašanja. Baza sploh ni homogena (tega tudi ni nihče pričakoval). Tisti, ki bi najteže plačali stanarine, so življenjsko zainteresirani

za rešitev v bližnji prihodnosti, pri tem je smer, iz katere bi rešitev prišla, sekundarnega ali pa še katerega kasnejšega pomena.

Potem pride apatična sredina, ki je dvignila roke od vsakršnega sodelovanja, »saj bodo tako ali tako drugi odločali za njih namesto njih«.

Široki sredini sledi še del, ki bi ga lahko imenovali »osveščeni posamezniki«. Ti so postali, ne da bi se tega zavedali, mehka glina, ki jo oblikujejo skriti in skrivnostni krogi, ki obvladujejo delegatsko konferenco in katerim je čisto pogodu, da delegatska konferenca in UK ZSMS izgubljata energijo v medsebojnem napadanju.

foto: i. omahen

Zelo lahko je vsaditi revolucionarni romantizem ali celo pripraviti »osveščene« posameznike, da se identificirajo z vsemi pettisočimi stanovalci domov. Ob taki »kolektivni« zavesti se prezrejo lastne napake. Družbenopolitična organizacija, ki funkcionira kot forum (v tem primeru UK ZSMS), je kriva za vse. Kriva je, ker ni ničesar naredila za študente, ker v osnovnih organizacijah po fakultetah niso potekale razprave o socialnoekonomskem položaju študentov etc.... Baza (oguljen in neustrezen izraz) krivi svojo politično organizacijo za svojo neinicijativnost.

Pri taki komunikaciji je vsako dejanje, ki pride

z univerzitetnega mladinskega vrha, forum (grešni kozel samo še potrjuje svoj forumski karakter). Redkokdaj pa istočasno pristeje še kadrovska strukturno nestrukturiranost predsedstva UK ZSMS, ki premeteno predstavlja »odtrganost« UK ZSMS od svoje »baze«, ter aktivnost enih članov predsedstva UK ZSMS z inertnostjo drugih. Si postane malo drugačna.

Nikakor pa ne jasnejša. Igra, ki se je na začetku odlikovala s svojo spontanostjo, postaja vse bolj institucionalna, istočasno pa uhaja tudi institucija. Institucionalnost sama po sebi ni napačna, ta igra istočasno postaja tudi orodje birokracije, ki »morda« niti ne zaveda, da segajo njeni podali tudi do tistih, ki jih uradna birokracija obravnava kot »navidezno opozicijo«.

Rešitev socialnoekonomskega položaja se uka, namesto nje pa prihajajo vse bolj jasne težnje prerazporeditvi moči v našem javnem življenju.

Iz naftalina so potegnjene ideje o strankarskem delovanju (niti nova preobleka - da bi začeli z mladinskim strankarstvom, ker bi to pomenilo edino pravo zastopanje mladinskih interesov - ne more prekiniti arhaičnosti misli tistih, ki to idejo spet postavljajo na plano).

Socialnoekonomski položaj študentov, tak, kakršen je, je nastal po legitimni poti, torej se je to pogovarjati o logiki take legitimnosti. Brezpremetno je narediti krepak nelegitimni rez z obstojem, potem pa ponavljati napake, zaradi katerih bil rez sploh narejen.

Radikalnost ideje je fanatična. Fanatičnost pa aktualna, lahko bi se izrazili še grše in rekli, da natičnost ni v modi. Še posebej, če ni izvirna. K ukinitev ene institucije z namenom, da jo zamenjamo z drugo, v bistvu ne pomeni nič novega. Pomeni zatiranje fleksibilnosti nekega sistema. Pomeni zamenjavo ene politične institucije z drugo, ki pa od prve ne razlikuje dosti. Pomeni kadrovske spremembe in individualne vzpone in padce.

Za doseg takih ciljev pa je potrebno uporabiti prava sredstva. Študentski bojkot je bil ravno to. Niccolò Machiavelli rides again.

JASMIN DRŽAN

Bojkot - quo vadis

Družbena kriza oz. zmanjševanje nacionalnega kolača povečuje socialne konflikte glede njegove delitve. Tisti, ki so redno prikrajšani, tudi v tej situaciji potegnejo krajši konec.

Sloji ali razredi, ki so najbolj prizadeti v tej družbeni situaciji, so tudi najbolj nemočni, da kar koli ukrenejo za izboljšanje svojega položaja. Ta nemoč je vsebovana v ideologiji »zategovanja pasu in splošnega odrekanja, ker so pač takšni časi« in »bodi tiho in trpi«. Ta občutek nemoči in apatije se razširja tudi na srednje sloje, ki so vse bolj vpeti v krizo.

Svetovna kriza, domača kriza, kaj češ! Bo boljše! Ko se s tem sprijaznimo, postajamo tudi njene žrtve.

Seveda obstaja kulturna zgodovinska meja, do katere se lahko znižujejo delavske najemnine. Ta meja zagotavlja enostavno reprodukcijo delavca, da lahko spet jutri pride v tovarno.

Ko je ta meja dotaknjena ali »prebita«, delavci lahko izbirajo med »izsiljenimi sestanki« ali stavko, ali pa začnejo krasti, da bi preživel.

Socialna struktura študentov ljubljanske univerze kaže, da je ta populacija v večjem delu iz srednjih in višjih slojev, kot pa so ti sloji procentualno zastopani v strukturi slovenske populacije. V bistvu gre za socialno pogojeno selekcijo že pri vpisu na Univerzo, pa tudi na prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Če izhajamo iz tega, da je večina študentov iz višjih slojev, potem lahko zaključimo, da se njihov status bolj nagiba h konformizmu kot opoziciji do sistema.

Znotraj študentske populacije deluje selekcijski mehanizem. Tisti študenti, ki so iz nižjih socialnih slojev, stanujejo večinoma v študentskih domovih. Ravno v tem socialnem elementu (cenzus za vstop) se selekcionirajo bodoči stanovalci študentskih domov.

Izhajajo namreč iz socialnih slojev, ki so najbolj prizadeti in se pri njih kaže največje nezadovoljstvo. Pri vse večjih eksistencialnih problemih študij postaja resnično luksuz.

Ravno ta element je bil naveden v »Odrptem pismu javnosti« na začetku bojkota:

»3. Da širša družbena skupnost »zavzame stališče« do obstoječe socialne strukture študentov na Univerzi Edvarda Kardelja, v katerem smo študentje iz kmečkih in delavskih družin že kar redki.«

Celotna aktivnost delegatske konference študentov-stanovalcev v študentskih domovih je pomenila socialni moment, kako tem študentom omogočiti normalni študij. Osnovni način razreševanja teh problemov je prek štipendijske politike. Študenti stanovalci študentskih domov so ponudili dva različna predloga za vodenje štipendijske politike. Zato je še zmeraj jasno, da je pot k rešitvi študentskega vprašanja štipendijska politika. Vendar se ne ve, katera naj bi bila.

Razen socialnega statusa študentov so se odprli tudi še drugi vsebinski problemi, ki so sestavni del študentskega vprašanja (kvaliteta predavanj in vaj, izobraževalni proces, zaposlovanje itd.). Podpora tem predlogom je bila zgolj verbalna, nič pa ni bilo konkretno narejeno. Tako se je bojkot strogo držal sindikalističnih zahtev stanovalcev študentskih domov in zaradi tega ni pritegnil ostalih študentov. Kot študentska solidarnost z bojkotirajočimi je bil organiziran bojkot prehrane, ki je imel simboličen pomen. Simboličen zato, ker ni vzpodbudil ostalih študentov, da se pridružijo »domovcem«. Iz tega lahko zaključimo, da ti študenti ne občutijo eksistencialnih problemov tako kot »domovci« in nimajo kaj iskati v sistemski ureditvi študentskega vprašanja. Ta trditev velja za tiste, ki izhajajo iz višjih slojev. Za ljubljancane iz deprivilegiranih slojev in za dober del podnajemnikov veljajo problemi kot za stanovalce študentskih domov.

Študentska populacija, ki živi pri zasebnikih, je bolj podložna tržnim zakonitostim.

Zaradi svoje razcepljenosti in tradicionalne neorganiziranosti kot interesna skupina ne morejo zunaj postaviti svojih zahtev.

Reševanje študentskega vprašanja s štipendijsko politiko je splošno sprejeto kot dolgoročna rešitev.

Kratkoročno pa se izvaja sistem, ki je kombinacija med štipendijsko politiko in sistem subvencij.

Očitno je, da bojkot izgublja orientacijo. Dolgoročni cilj je porinjen v ozadje, zato pa so na dnevnem redu zadeve, ki dobivajo videz »revolucionarnosti«. Takšna je recimo zadeva, da se gre na pogovor z delegacijo izvršnega sveta Skupščine SRS. Vendar predvidevam, da s tem ne bomo dosegli nobene dolgoročne rešitve. O tem nas poučuje tudi zgodba o hlapcu Jerneju. Drugi »revolucionarni« ukrep je kritika in zahteve po odstopu Predsedstva UK ZSMS. Iluzija je, da bo zamenjava vodstva in prihod novih ljudi popolnoma spremenila način dela, ki obstaja v takšnih in podobnih institucijah. Ta kampanja dobiva že »velike razsežnosti«. Sedaj se išče dlaka na jeziku s ciljem, da se popolnoma razvrednoti delo UK ZSMS. Na koncu koncev UK ZSMS poleg polovične vloge je dala svoj prispevek (kot forum) bojkotu. To se v »evforiji« lova na čarovnice« pozablja.

Vprašanje, postavljeno na delegatski konferenci s strani Vike Potočnik iz RK ZSMS: »Zakaj 5000 študentov stanovalcev v ŠC ni uspelo aktivirati ostalih študentov na Univerzi?«, zahteva odgovor vsakega stanovalca.

Kot prvo, zato ker so bile z bojkotom postavljene zahteve, ki so se tikale v prvi vrsti študentov stanovalcev v študentskih domovih in je ta sindikalizem omejil vpliv in delovanje teh študentov.

Kot drugo, tudi tistih 5000 študentov stanovalcev ŠC ni bilo dovolj informiranih in vključenih v bojkot, ker so se zadeve od začetka premaknile v višje študentske forume. Taka zveza med bazo in vodstvom ni funkcionirala. Zbori stanovalcev so imeli smer z vrha proti bazi, manj od baze k vrhu. Baza je poslušala in dobivala informacije in je bila objekt, ne pa subjekt akcije. V tej situaciji se ni aktivno vključila in je bila njena podpora akciji bolj rezultat nezadovoljstva s sedanjo situacijo kot pa rezultat njene kritične konstruktivnosti. Tako se je zaprl krog bojkota in se je ustalila zaprta organizacijska shema.

Namesto da bi v sedanjem trenutku razširili aktivnosti po fakultetah, ker so študentski predlogi štipendijsko politiko zadevali dober del študentske populacije, se cela aktivnost usmerja v forumsko borbo med delegatsko konferenco in UK ZSMS.

Opazovanje nekaterih zborov stanovalcev govori o tem, da je večina stanovalcev tiho, diskutirajo in študentski aktivisti se ponavljajo. Diskusija te v glavnem med skupino 4-5 stanovalcev, ostali v glavnem samo poslušajo in glasujejo.

Ta stroga delitev med vodstvom in bazo je onemogočila dejavnost stanovalcev in njihov vpliv na fakultetah.

Zato so trenutna usmeritev na kritiko in zahteve po odstopu UK ZSMS lažji in bolj »popularni« ukrepi, kot pa dolgo in naporno delo v bazi po OZSMS na fakultetah. Usmeritev na aktiviranje celotne študentske populacije po fakultetah je postavljena ob stran zaradi bolj zanimive in eksotične akcije »sekanja glav«. Za UK ZSMS bi si lahko dovolil reči, da še zdaleč ni študentska organizacija. Način dela, ki obstaja ne samo v UK ZSMS, temveč v mladinski organizaciji in drugih, DPO iz njene naredi forumske organizacije, ki so odtujene od svojega članstva. Zato se mi zdi redukcija, vsebovana v obtožbi, da je samo UK ZSMS forumsko organizacija, primer obtoževanja, ki ima demagoški predznak. Odgovor na vprašanje najboljša organiziranosti študentske populacije bi bilo mogoče tudi poiskati kje drugje v kakšni drugi obliki. Mogoče v obliki posebne študentske organizacije, ki bi bila kolektivni član ZSMS ali celo izven ZSMS. Tudi vprašanja, ki so po moje bolj bistvena kot pa »sekanje glav« in postavljanje novih. Potrebno je spomniti UK ZSMS, da postane dejansko študentska politična organizacija, ne pa, da koketira s študenti in z oblastjo.

Tiste interese, o katerih je moč domnevati, da so že razjasnjeni in »avtentični«, je mogoče vnesti v politični proces v individualistični obliki (na primer z glasovanjem) in pa prek dolge predstavnške verige, ne da bi jih oblika, skozi katero so artikulirani, deformirala ali popačila. Drugače pa je s tistimi interesi, ki so pod pritiskom strukturnih nejasnosti in ki jih lahko artikulira zgolj kolektivni diskurz in pa – zato, da bi postali »pravi« – nadaljnji dialoški vzorec komunikacije med voditelji in tistimi, katere zastopajo; pri teh je namreč manj verjetno, da bodo v okviru teh političnih form artikulirani z enako natančnostjo.

Claus Offe

Študentje zahtevajo od družbe boljše pogoje za študij. Toda, zadaj, za to socialdemokratsko oz. sindikalistično zahtevo se skriva še nekaj več, presežek nad čisto ekonomskimi zahtevami, ki tako merijo prek samih sebe v smeri spremembe same družbe. Vendar si oblika politične akcije in realizacija ciljev, ki si jih je kot mobilizacijsko osnovo postavilo bojkotno gibanje, nasprotujeta. Ko hočejo študentje doseči svoje materialne, konkretne cilje, logika njihovega političnega obrazca nasprotuje demokratično zastavljenim globalnim družbenim ciljem. Kjer hočejo biti subjekt družbene spremembe, se s svojo lastno akcijo postavljajo v pozicijo objekta. Kadar hočejo ugoditi svojemu želodcu, istočasno postavljajo svojo glavo na tialo. Dokler ostaja ta razcep potlačen in se histerično upira refleksiji, se spontano prelevijo neotipljiva, uhajajoča družbena razmerja v ulovljive in mesene »krivce« in »izdajalce«.

Proti vsemu, kar bom tu govoril, bodo poizkušali uveljaviti strdek, ki je rezultat izgube družbenega spomina – študenta kot že po svoji naravi revolucionarnega subjekta. Kaj ni že sama zahteva, da naj namreč študent to svojo revolucionarnost tudi konkretno dokaže, heretična, saj zahteva dokaz za nekaj, kar je predpostavljeno že v pojmu študent kot takem. In ali te predpostavke ne dokazuje iracionalni strah političnih oblastnikov, ki se jim naježijo lasje takoj, ko slišijo besedo študent, ne da bi bile za to potrebne neke konkretne politične akcije s strani študentov. Čemu torej dvom?

»TO NI TISTO, KAR HOČEMO«

Pustimo abstraktno razmišljanje ob strani in si oglejmo konfliktna dejstva. Stanovanci študentskih domov hočejo izboljšati svoj socialnoekonomski položaj. Izkustvo inflacije, ki ni nič drugega kot izkustvo drastičnega padanja realne vrednosti štipendij in istočasno travmatično izkustvo, da si zavest ne zna več predstavljati kaj konkretnega dobi v menjavi za določene količine denarja, ima kot skupni rezultat težnjo, da se prisilno fiksirajo menjalna razmerja. V našem primeru to pomeni umetno vzdrževanje višine stanarin na določenem nivoju ali pa njihovo zviševanje po povsem subjektivnem kriteriju, da naj se namreč zvišujejo glede na študentovo plačilno sposobnost. Razliko med to sposobnostjo in dejanskimi stroški naj krije anonimna »družba«. Vendar pa na ta način, kot pri vseh oblikah subvencioniranja prikrivanja dejanskih reprodukcijskih stroškov, stroški izobraževanja izgubijo svojo konkretno vsebino in se utopijo v amorfnosti »splošnih stroškov družbene reprodukcije«. S tem pa je dan dvojni mandat državnemu aparatu: 1. da ne glede na dejanske družbene možnosti predpisuje obseg splošnih stroškov družbene reprodukcije, in 2. da ta sredstva (presežno vrednost) deli po subjektivnih kriterijih, torej v skladu z objektivno težnjo ohranjanja svoje politične prevlade. Tako študentske zahteve kličejo po trdi birokratski roki, pri čemer študentje izigrani ne samo, kar se tiče njihovih splošnih političnih zahtev po demokratizaciji odločanja, samoupravi itd., ampak tudi kar se tiče njihovih povsem konkretnih zahtev po materialnem izboljšanju njihovih življenjskih in delovnih pogojev. Kajti karta, na katero danes igra birokracija v ohranjanju svojega monopolnega položaja v vnaprejšnjega predstavnika splošnega družbenega interesa, je prav zmanjševanje deleža, namenjenega izobraževanju, skupaj z zmanjševanjem deleža, namenjenega mezd, socialni in zdravstveni zaščiti itd. Le tako lahko uveljavi razvojno koncepcijo, ki ji je pisana na kožo-kapitalno intenzivne naložbe, ki zaradi obsega koncentracije finančnih sredstev ohranjajo administrativno centralizacijo in distribucijo presežne vrednosti. In posledice? Administrativni refleksi na sindikalistično artikulirane študentske interese odgovarja ne s spremembami v sis-

temu, pač pa s prerazporeditvijo sredstev, namenjenih izobraževanju. Birokratska alternativa je zmanjšanje deleža bodisi za plače bodisi za razvoj Univerze. In ker pri mizernih plačah ni več kaj vzeti, ne da bi tvegali štrajk pedagoških delavcev, je edini »strošek«, ki ga sindikalistično artikulirani interesi ne obremenjujejo, pač razvojna stagnacija Univerze. Le ta pa indicira družbeni razvoj kot spiralo razvoja nerazvitosti.

Ta začarani krog papirnatega reševanja problemov so študentje vsaj intuitivno slutili in mu nasproti postavili vsebinsko nasprotujočo zahtevo, da naj se »širša družbena skupnost opredeli do položaja študentov in študija v družbi nasploh.« Vendar ta vsebinska razširitev fronte ni razrešila temeljnega konflikta med neposrednimi in globalnimi cilji gibanja. Ta ni na vsebinski ravni, temveč na ravni oblike kolektivne akcije. Vsebinska zahteva po spremembi sistema je bila presežek, ki se ni mogel artikulirati v tipično sindikalni akciji barantanja z neposrednimi zahtevami, ki birokracijo kot obliko reševanja konflikta predpostavlja, čeprav ji s svojimi konkretnimi zahtevami nasprotuje. Takoj ko so bile njihove zahteve vsaj formalno rešene, so se študentje počutili ogoljufane, češ »to ni tisto, kar hočemo«. Toda napačno so iskali goljufa v birokraciji, ki ji s tem, ko je dobila s študentske strani bianco menico za reševanje problemov, ni bilo težko depolitizirati konfliktnih vsebin in v oblikovanju sistemske rešitve rešiti sistema. Študentje so tako dobesedno padli na izpitu, saj se je v bistvu ponovila izpitna situacija, v kateri študent intuitivno, na nivoju neartikuliranega mnenja poizkuša nasprotovati profesorju, vendar samo jeclja na pamet naučene stavke in izkusi svojo subjektivnost sam kot amorfnost nelagodje. (Njegov paradoks je prav v tem, da če hoče opraviti izpit, mora ali zavzeti popolnoma indiferenten, zunanji odnos do vsebine, biti golo tehnološko sredstvo reprodukcije vedenja ali pa mora problematizirati sam diskurz, kar predpostavlja neko subjektivno prisvojitve jezika, kar pa hkrati že predstavlja odmik od »teksta«, nikakor pa ne sme zavzeti nekega reflektivnega odnosa do vsebine, ne da bi si prisvojil sam medij, oz. cena te shizofrene pozicije je prav jecljanje.)

PLAŠNICE RADIKALNOSTI

Zato kaže poteza, ki je sledila depolitizaciji konfliktne vsebine (za katero ni bilo potrebno nekega represivnega posega, temveč le monopol nad reševanjem zahtev, ki jih je očistil njihovih latentnih vsebin), namreč sprejetje sklepa o nadaljevanju bojkota in o neplačevanju za nazaj, rešitev, ki je ohranila te latentne, recimo temu prevratne intence, toda za ceno nadaljnje in še bolj radikalne pasivizacije študentov. (Sele ko so se neposredna vprašanja na filtrih državnega aparata očistila, se je potrdilo, kar je bilo pravzaprav že tako jasno – da se celo v čisto sindikalističnih zahtevah na videz popolnoma partikularističnega značaja skriva presežek, ki meri na obče.) S tem se je konflikt naenkrat premetil – zdaj ni šlo več, vsaj tako je kazalo, za neposredna, materialna vprašanja, temveč je bilo treba legitimirati svoje politične cilje. V klasičnem strankarskem sistemu bi se ti abstraktno-politični cilji legitimirali z navezavo na neko politično stranko, ki bi tako dobila mandat za politično posredovanje družbenega nezadovoljstva, medtem ko v nestranskem sistemu možnosti mandata po sredovanju čistih političnih vsebin, kljub dejanski diferenciranosti političnih interesov, ni, saj bi se politična skupina, ki bi bila pripravljena prevzeti tak mandat, že s samim aktom sprejema mandata takorekoč proglasila za stranko. Čeprav z bojkotom žonglirajo vse politične skupine, si nad njim vendarle nobena ne more razglasiti pokroviteljstva, kot si ga tudi nobena ne upa likvidirati s fizično represijo. Vodstvo bojkota se je tako znašlo v nevzdržni poziciji – samo se seveda ni moglo politično legitimirati, ker se je odreklo svojemu formalnemu predstavniku – mladinski organizaciji, političnega mandata, ki ga je dobilo na up od študentov, pa ni moglo nikamor prenesti. Lahko je vztrajalo le na tistem, kar ga je vzpostavljalo – na pasivni obliki podpore, ki ga je izrgla kot občega predstavnika študentskih interesov in na tem zgrajenem političnem posredovanju neposrednih interesov v obliki

Svinčeni časi

zahtev »družbi«. Delegatska konferenca je vzpostavila monološko obliko kolektivne akcije, predpostavila, da se že tako ve, kaj so študentski interesi in tako hote ali ne postala posrednik med »družbo« in študenti. Očitki, da je uzurpirala in potvorila študentske interese ter hotela uveljaviti partikularne interese, enostavno ne držijo in to iz dveh razlogov: 1. kar se tiče uzurpacije, je formalno ali neformalno vodstvo bojkota samo izpolnilo aspiracije po idealnem, nepokvarjenem in poštenem političnem predstavniku, ki bo deloval namesto študentov, 2. očitke, da nekdo potvarja in partikularizira interese, pa predpostavlja, ali da so »pravi« interesi že kar dani ali pa, da je neka zunanja instanca racionalno ugotovila, kaj je »občje«, »pravi« interes in ga zdaj poizkuša vbiti v glavo »bazi«.

foto: i. omahen

PODOBOST MED »REŽIMSKIMI« IN »ALTERNATIVNIMI« FORUMI

V nečem sta si tako UK ZSMS kot delegatska konferenca, kakršna pač zdaj sta, podobna in to ne glede na vsebinske razlike, ki se, kar se tiče bistvenega, se pravi same oblike politične akcije, nepomembne. Oba sta politična predstavnika študentov, ki jima študentje poverjajo politični mandat in pričakujejo, da se bosta vedla v skladu z aspiracijami svojih mandatirajev. A kritika tu ne leti na »odtujeane forumke«, »odtujeano politično predstavnništvo« z intenco na tako razumljeno neposredno demokracijo, v kateri ni več politike, vsaj ne v odtujenem smislu, ker smo pač »vsi politiki«. V tezi, da smo vsi politiki, ki je pravzaprav samo politična izpeljanka iz teze, da smo vsi ljudje enaki, se namreč pozablja oz. prikriva, da delitev dela nujno vzpostavlja tiste, ki se s politiko ukvarjajo profesionalno, ter tiste, ki naj bi se ukvarjali s politiko ljubiteljsko. Past je torej v tem, da se obravnava ljudi kot enake tam, kjer so dejansko neenaki. Če torej kritiziramo politično predstavnništvo, ne kritiziramo »odtujeanosti« od neposrednih, empiričnih interesov ljudi, temveč predvsem »odtujeane« oblike njegovega delovanja, ki forsirajo »monološke« oblike kolektivne akcije pred dialoškimi. Redukcija na prvo obliko kolektivnega delovanja je značilnost obeh študentskih predstavnikov, od katerih je eden »slab, poln pokvarjenih karieristov«, drugi pa »dober, poln gorečih revolucionarjev«. Če nečemo zapadati v te ideološke črno-bele sheme, je mogoče bolje, da pozorimo razliko med obema z ekonomsko analogijo – razlika med njima ustreza razliki med menežerjem, ki je že investiral pred krizo ter zato delničarjem lahko izplača dividende, ki ustrezajo relativnemu položaju panoge, v katero je investiral, ter menežerjem, ki še ni investiral ter lahko svojim mandatarjem obljublja najbolj ugodne dividende.

In v čem je ta tolikokrat omenjena razlika med »monološkimi« in dialoškimi »vzorcem kolektivne akcije? Po prvem vzorcu asociacija malone ekskluzivno izbira in posreduje interese, razprave o ustreznih ciljih pa potekajo, če sploh kje, zgolj na ravni vodstva. Po drugem vzorcu ima organizacija dejavno vlogo pri opredeljevanju in spreminjanju interesov članstva, komunikacija o ciljih je zatorej vsaj občasno razširjena na raven splošnega članstva.« (Claus Offe: Družbena moč in politična oblast, DE, 1985, str. 240)

»Ni ga, ki bi tako dobro vedel, kaj je v tvoj prid, kot veš sam.« (Jeremy Bentham)

Liberalni misleci predpostavljajo, da vsi ljudje v enaki meri vedo, kaj hočejo. Res je, da je človek samo v birokratskih iluzijah tisti, ki ne ve, kaj hoče, oz. če že ve, je to v nasprotju z njegovim »objektivnim« interesom. Vendar liberalna praksa zakriva, da ni vsem interesom v enaki meri že po naravi stvarno dano, da se politično oblikujejo. Še več, sama kulturna hegemonija vladajočega razreda ovira pri pripadnikih ekonomsko podrejenega razreda samo možnost, da spoznajo svoje »prave« interese v nasprotju z empiričnimi, neposrednimi interesi. Zato je verjetnost zmotnih interesov pri pripadnikih podrejenih skupin večja kot pri predstavnikih establishmenta.

Prav zato je tudi zmotno, če študentska akcija izhaja iz predpostavke, da že vntak vemo, kaj hočemo, to moramo samo še doseči. Na ta način se vsa aktivnost reducira na postavljanje zahtev na eni

strani in na vprašanje »Kaj smo dobili?« na drugi strani. Tako tudi izpade vprašanje, ki samo po sebi zahteva dialog, interakcijo med vodstvom in članstvom, namreč vprašanje:

»Ali so naši neposredni cilji tudi naši »pravi« cilji?«, ki bi ga drugače lahko formulirali tudi takole: »Ali način, na katerega se razrešujejo naše zahteve ustreza našim interesom?«. Povedano konkretno: Ali je moja zahteva po izboljšanjem socialno ekonomskem položaju v skladu z mojim interesom, da se izboljšajo pogoji za študij, razbremenijo profesorji, poveča število asistentov, omogoči tiskanje mojemu žepu primerne strokovne literature itd.?« Če se zahteva po izboljšanjem socialno-ekonomskem položaju samo posreduje, ne da bi kontrolirali in kjer je to možno, sodelovali pri načinu njegovega razreševanja, potem nam še tako pompozne manifestacije, kot so to ulične demonstracije, z ničemer ne garantirajo, da se naših zahtev ne bi reševalo v nasprotju z našimi interesi. Da bi se vprašanje politike ne reduciralo na: koliko naj vsaka skupina dobi od tistega, kar je že opredeljeno kot zaželeno, je potrebno afirmirati konflikt nekega dru-

gega tipa. »Namen tega drugega tipa konflikta pa ni, da bi »kaj dobili«, ampak da bi zasedli položaj, s katerega bi lahko bolje videli, kaj je v resnici tisto, kar bi radi dobili in kjer se nam je mogoče znebiti varljivih in spačenih pogledov na naš interes.« (Offe, str. 250) To pa je konflikt glede politične forme.

NE POZABITE NA SVOJE ŽELODCE

In vendar bi ne bilo nič bolj napačnega, kot če bi zdaj, ko so študentje ugotovili, da niso dobili tistega, kar so hoteli, začeli z revolucionarnimi pastirskimi pridigami v stilu: »Pozabite na svoje želodce, zdaj ni čas za njih. Zdaj je čas za višje cilje, čas za revolucijo, za politične spopade, demonstracije. Sele ko bomo uničili sovražnika, se vam bosta cedila med in mleko.« Sicer karikiram, toda samo, da bi poudaril nevarnost pozicije, katere z nevidno roko sili vodstvo po razočaranih pričakovanjih v radikalizem, ne pa v revolucijo. Če nam gre za spremembe v načinih odločanja, to nikakor ne pomeni, da se je sedaj treba odpovedati vsebini sami, partikularnim zahtevam v imenu globalnih. Kajti prav v partikularnem je skrita prevratna vsebina. Ravno v teh na videz vulgarnih zahtevah želodca je že implicirano, da ljudje niso le misleča bitja, ki jih je mogoče z racionalnim prepričevanjem (bodisi birokratskim prepričevanjem, da je treba zaradi objektivnih ekonomskih okoliščin zategniti pas bodisi s prepričevanjem voditeljev, da gre za višje cilje) neprestano siliti v odrekjanja, žrtve, temveč da so tudi in predvsem čutna bitja, ki se ne morejo v nedogled prilagajati prisilnemu principu realnosti. Kaj spet to konkretno pomeni?

Če je bojkot, predvsem zaradi nerazlikovanosti med empiričnimi in »pravimi« cilji rezultiral v spoznanju, da je treba »neka spremeniti«, tega ne gre jemati abstraktno, zoperstavljeno tem empiričnim interesom, pač pa morajo biti le ti kumulativno vključeni v »prave« cilje. V sami zahtevi po izboljšanju socialnoekonomskega položaja še ni nič opurtunističnega, zgolj reformatorskega, kar bo pustilo družbo nespremenjeno. Sele način, na katerem bo ta zahteva podana in ki bo determiniral tudi sam način reševanja, ji daje njeno revolucionarno ali reformistično konotacijo, pomen. Kajti če ta zahteva sproži proces spremembe položaja izobraževanja v družbi in hkrati proces spremembe samega izobraževanja, potem bo to imelo za celotno družbo revolucionarne posledice. Odpovedati se bo treba kapitalno intenzivnim naložbam, skupaj z njimi pa tudi birokratski prevladi nad produkcijo, odpovedati se bo treba prilagajanju izobraževalnega programa obstoječim tehnološkim procesom, nenazadnje se bo treba odpovedati tudi obstoječim oblikam oblikovanja interesov in odločanja. Vse zveni nekam preveč evforično in enostavno, toda samo zato, da bi na pocenostavljen način pokazal, da je treba spreminjati družbo iz nje same, ne pa si misliti, da stojiš zunaj nje. Birokrat bo na to, da študentje nekaj zahtevajo od družbe in se sami ne čutijo njen del, opozoril študente, da so tudi oni del družbe, mi pa temu birokratu odgovarjamo, da je prav v tem nereflektiranem ločevanju na nas in družbo, vsebovana resnica, da v družbi nismo vsi na istih družbenih položajih. Zato je treba zahtevo, da naj študentje ugotovimo, da smo tudi mi član tega organizma, zamenjati z revolucionarno zahtevo, da spoznamo tisto družbeno v nas samih. Ne gre za obnovo poguma, temveč za obnovo revolucionarnega duha. To je deviza v teh žalostnih časih.

A. Klemenc

foto: i. omahen

Stališče in ocena Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana ob ukrepu družbenega varstva

STALIŠČE IN OCENA UNIVERZITETNE KONFERENCE ZSMS LJUBLJANA OB UKREPU DRUŽBENEGA VARSTVA, ki ga je predlagal Izvršni svet Skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik dne 18. junija 1985

Izvršni svet Skupščine občine Vič-Rudnik je dne 18. 6. 1985 predlagal Skupščini občine Ljubljana Vič-Rudnik, da zaradi motenj v samoupravnih odnosih in oškodovanja družbenih interesov zoper delovno organizacijo Študentski center v Ljubljani nastopi z ukrepi družbenega varstva. Podajati stališča in ocene o omenjenem ukrepu je vse prej kot prijetna zadeva, še posebej, ker sedanjí položaj v študentskem centru ima in nosi specifične aktualnega trenutka. Le-te po našem mnenju ne vodijo v »svetlo bodočnost«.

Ceprav je ena najpomembnejših in najbolj globalnih usmeritev ter tendenc političnega sistema političnega samoupravljanja neposredno vključevanje mlade generacije (in v strukturi le-te študentske populacije) v ta družbeni prostor, pa moramo na tem mestu poudariti in priti do spoznanja, da obstaja velik razkorak med proklamiranim-normativnim in realnim-stvarnim. Če pa pogledamo procese vključevanja in participacije študentov v samoupravne in druge družbene procese pa vidimo, da na tem polju prihaja do očitnih ovir pri zadovoljevanju kratkoročnih, dolgoročnih, splošnih in posebnih interesov. Te ovire in zapreke so plod kaj kmalu spoznane samomorilske zavesti in skrajno reakcionarne ter konservativne miselnosti o nepotrebnosti razvoja mladih strokovnjakov in vse večje deprivilegiranosti vzgoje in izobraževanja. Mlad strokovni kader mora postati nosilec prihodnjega razvoja naše družbe v celoti, nerazvitanje tega pa pomeni zaostajanje za sodobnim svetom in povečevanje razlik med razvitimi in nerazvitimi.

Tudi danes in na tem mestu je treba obsoditi široko družbo, da se nezadostno in ne dovolj angažirano ter neproduktivno vključuje v reševanje celovite in celostne problematike študijajoče mladine. Besede ostajajo na papirju, za njih udeležanje pa je potrebno več let ali pa ideje ostajajo zaprte v predalih. Zares žalostno je, da intres družbe za to problematiko naraste le takrat, ko nevdržne in nemožne razmere pripeljejo do vrelščia.

Z dejavnostmi Študentskega centra naj bi se neposredno omogočalo uresničevanje nalog in smotrov visokega šolstva, ki je formalno posebnega družbenega interesa. Dejavnost delovne organizacije Študentskega centra pa naj bi bila nudenje bivanja in prehrane študentov na VDO in VTOZD, ustvarjanje pogojev in razvijanje rekreacijske, športne, kulturne in druge študijske dejavnosti v študentskem centru, ter oskrbovanje in vzdrževanje objektov Študentskega centra. Poleg tega pa naj bi stranska dejavnost opravljanje gostinsko-turističnih in servisnih storitev drugim osebam, ki pa je potrebna za popolnejše izkoriščanje zmogljivosti v okvirni možnosti, ki jo dopušča osnovna dejavnost. Zadeve jemljemo pogojno zaradi tega, ker se vse naloge Študentskega centra niso izvajale ali pa so se izvajale v zelo majhnem obsegu.

Ceprav je bilo nepravilnosti na pretek, pa naj navedemo le eno od teh. Pri pregledu seznama študentov – stanovalcev Študentskega centra v študijskem letu 1984/85 je ugotovljeno, da biva v domovih I do XII v Rožni dolini 397 oseb na podlagi sklenjene pogodbe, v celem Centru pa ta številka znaša prek 600, kar pomeni skoraj 12 % celotne populacije, ki biva v študentskem centru. Ker je razvidna zelo velika potreba študentov po bivanju, je sklepanje pogodb v nasprotju z glavno dejavnostjo Centra, saj se dopušča ta stranska dejavnost le v obsegu, ki jo dopušča osnovna dejavnost. S tem ko je individualni-poslovodni organ sklepal pogodbe o bivanju z neštudenti ob izkazanih potrebah o bivanju rednih študentov, je prekršil svoja zakonska pooblastila.

Na podlagi zapisnikov sveta Študentskega centra je bilo v študijskem letu 1984/85 delovanje tega samoupravnega organa oteženo. Od enainvajsetih sej sveta Študentskega centra je bilo dvanajst sej nesklepčnih zaradi neudeležbe delegatov študentov in delegatov širše družbene politične skupnosti. Ugotovljeno je, da si delegacija delavcev privaja pristojnosti sveta Študentskega centra ter odloča o ceniku storitev turističnih dejavnosti in cenah storitev pogodbenih študentov. Tudi imenovanje oziroma razrešitve delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi niso pristojnost delavcev Študentskega centra oziroma njihove komisije za delovna razmerja, temveč pristojnost sveta Študentskega centra. S tem je sklep o imenovanju delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi nezakonit. Statut Študentskega centra ni usklajen s pozitivno zakonodajo in precizno ne razmejuje med samoupravnimi organi, IPO in delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

Univerzitetna konferenca ZSMS Ljubljana kot eden ustanoviteljev delovne organizacije Študentski center ugotavlja, da zaradi vseh naštetih nepravilnosti v poslovanju Študentskega centra obstajajo motnje v samoupravnih odnosih in so oškodovani

družbeni interesi. V tem smislu je po našem mnenju potrebno poudariti, da je Univerzitetna konferenca ZSMS Ljubljana od leta 1981 že dvakrat predlagala ukrep družbenega varstva v delovni organizaciji Študentski center prav zaradi neurejenih in v skrajni konsekvenci nevzdržnih razmer. Verjetno ne bi bilo zgrešeno razmišljanje v smeri, da se ugotovi, kdo je odgovoren za to, da se omenjeni ukrep ni udeležil. Ugotavljamo, da Univerzitetna konferenca ZSMS opravlja v večji meri transmisivsko vlogo. To ni le problem UK ZSMS, temveč je to pojava oblika celotne mladinske organizacije, ki ima svoje korenine v tradicionalni naravnosti sistema ter izrivanja mladinskih struktur na sam rob političnega nesocialnega establishmenta.

Kot legitimni predstavnik študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani smatramo, da moramo opozoriti Skupščino občine Ljubljana Vič-Rudnik, da je ukrep družbenega varstva v delovni organizaciji Študentski center v Ljubljani izredno družbeno pomembno dejanje, ki se mora opraviti s kar največjo odgovornostjo.

Študentska populacija v celoti je življenjsko zainteresirana, da se stvari čimprej in čimbolj ugodno dolgoročno razrešijo. Vendar pa je povsem na mestu razmišljanje o tem, da v primeru, če se ukrep družbenega varstva ne bo udeležil v želeni smeri, lahko to dejanje povzroči še hujše zaostitve in negativne konsekvence. Srečujemo se s problemom, ki lahko prinese pozitivne, lahko pa tudi negativne rezultate. Zato je potrebna največja mera previdnosti in racionalnosti. Smatramo, da je Izvršni svet Skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik pravilno ocenil, da je nadaljnje delovanje sveta Študentskega centra kot posvetovalnega organa v študentskem centru še nadalje potrebno tudi v eventualni situaciji ukrepa družbenega varstva, ko naj bi se sanirale vse nepravilnosti. Prepričani smo, da se študentov ne sme odtegniti od odločanja pri ozdravitvi razmer v delovni organizaciji Študentskega centra v Ljubljani, saj je pomoč, ki jo lahko nudijo, in volja, ki jo za to pomoč izkazujejo – potencial, ki ga ne gre in ga ne smemo prezreti! Začasni organ družbenega varstva naj se v polni meri obrača po pomoč svetu Študentskega centra, saj si bi s tem bistveno olajšal zahtevno nalogo kakovostno obnoviti samoupravno odločanje študentov, delavcev in družbene skupnosti v delovni organizaciji Študentski center in odpraviti oškodovanje družbene lastnine.

Neurejene razmere so se kumulirale v še trajajočem bojkotu zaradi tega, ker se problemi niso sprotito reševali, ampak se je situacija iz leta v leto zaostrovala, letos aprila pa prekipela. Bojkot stannar in je pokazal, da v ŠC vladajo odnosi, ki ne prispevajo k reševanju nakopičenih problemov, pač pa jih še zaostrejujejo. Zato menimo, da ni glavni problem v tem, da študentje ne plačujejo stannarin (čeprav se strinjamo, da je stannarine treba poravnati), pač pa v razmerah in vzrokih, ki so postopno študente napeljevali v bojkot stannarin in spremljajoča dogajanja.

Zahtevamo od Skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik, da naloži organu družbenega varstva delovanje v smeri dolgoročnega reševanja razmer in vzrokov, ki so pripeljali v sedanje razmere, ne pa zgolj v razrešitev trenutnih problemov, na primer: prisilne izterjave plačila stannarin.

Po prenehanju ukrepa družbenega varstva mora način dela organa družbenega varstva omogočiti nemoten prehod na samoupravne poti odločanja v študentskem centru.

V Ljubljani, 26. 6. 1985

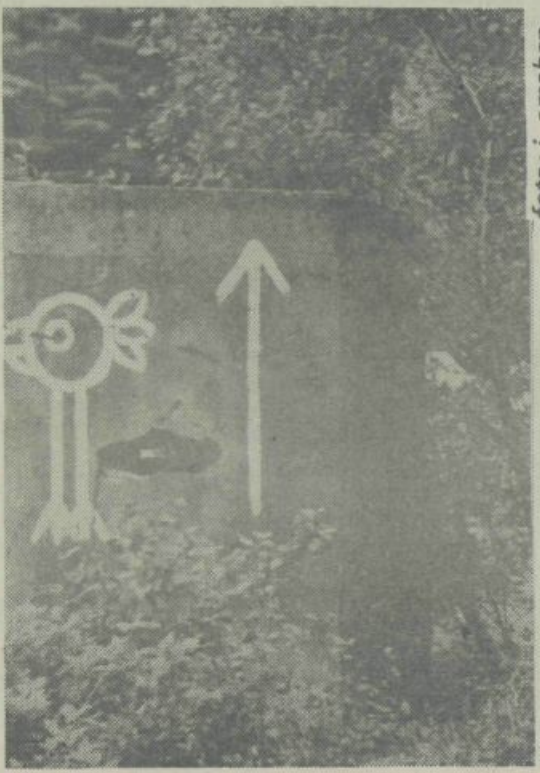

foto: i. omahan

Štipendiranje – sedaj in tukaj

Že veliko je bilo napisanega o štipendiranju in štipendijski politiki, veliko hudih besed je bilo že izrečenih na ta račun, stvari pa so še vedno (vsaj približno) tam, kamor smo jih postavili v zadnjih samoupravnih aktih v letih 1980 in 1981.

Štipendijska politika kot pomembna oblika vlaganja v družbeno reprodukcijo odseva položaj svojega svetega ideala – družbene reprodukcije.

Na eni strani eksistirajo kadrovske štipendije kot neposredno vlaganje delovnih organizacij v bodočnost, v kadre, v bodoče strokovnjake, na drugi strani pa so štipendije iz združenih sredstev. Študentje s kadrovskimi štipendijami (samo mimogrede, podeljujejo se na osnovi srednjeročnega plana zaposlovanja) so ostajali brez pripravništva, da o službah sploh ne govorimo. Oni drugi (30 % vseh štipendistov) pa itak niso smeli upati na službo po končanem študiju – vsaj takoj ne.

Prav zaradi tega pripravljajo odgovorni in poklicani lepoto operacijo na področju štipendiranja, ki bo (naj bi) marsikaj spremenila. Za pravilno vrednotenje sprememb pa bi bilo treba najprej trenutno in polpreteklo situacijo.

Realna vrednost štipendije se je v primerjavi s poprečnimi osebnimi dohodki od leta 1980 do 1984 znižala za dobrih 20 % (kljub konstantnih 0,5 % od bruto OD, ki se odvaja za ta namen).

Število štipendij v zadnjih petih letih pa se ni tako povečalo, da bi to tako zmanjšalo vrednost štipendij. Torej, z malo elementarne logike nam je bolj kot jasno, da ta denar neke ostaja oz. leži kot mrtev kapital na raznoraznih računih. Menda pa mrtev kapital ja ne bo pomemben del vlaganj v družbeno reprodukcijo (sicer se nam slabo piše v bodoče).

Še vedno je največji del štipendij namenjen poklicem II., III. ter IV. stopnje izobrazbe, v preteklem šolskem letu 70 %, letos še vedno 66 %. Torej se naša družba reproducira s fizičnim delom (za razliko od ostalih, ki se reproducirajo predvsem z znanostjo). Še bomo capljali za svetom in kot nerazviti jug (ki ga zatira razviti sever, nikoli pa ne pomislimo na svoj odnos do razvoja) ostali delavnica (in to najbolj umazana) razvitega sveta.

To nedvomno dokazuje tudi to, da je največji delež štipendistov, ki prejemajo dodatek za deficitarnost prav med dijaki (bivših) poklicnih šol. Očitno nimamo v praksi nobenih ambicij po modernizaciji, tehnologiji in znanstveni dejavnosti kot gonilu razvoja, vse je le puhla politična fraza.

Da bi bila slika še bolj popolna, lahko navedemo

še ta podatek, da neproduktivne dejavnosti kaj malo skrbijo za kadrovske reprodukcije (npr. za izobraževanje in kulturo je namenjeno slabih 2,3 % štipendij, manj kot recimo za gostinstvo s 3 % štipendij, gradbeništvo z 11,2 % itd). Več kot očitno je, da ni vredno komentirati. Naša perspektiva je pač v trdem (fizičnem) delu s krampom in lopato, morda bi prenesli še kak tekoči trak. Tovariši politiki pač pozabljajo dodati besedo »fizično«, ko govorijo, da nam je rešitev samo trdo in odgovorno delo.

Da bi bil članek zanimiv tudi za tiste, ki že imajo kadrovske štipendije, pa naj navedem še ta podatek: od 9061 študentov in dijakov, ki so imeli kadrovske štipendije in bi se po planu morali tisto leto zaposliti, so jih štipenditorji zaposlili le 8745, ostalim pa so se zahvalili za sodelovanje in jim veliko dušno povedali, da jim ni treba vračati štipendije.

Višina štipendij v lanskem šolskem letu (84/85) se je gibala v poprečju okrog 4.800 din, z dodatkom za deficitarnost pa okrog 6.300 din (z razliko h kadrovskim štipendijam iz združenih sredstev pa smo v poprečju dosegli 8.901 din).

Stanje po dveh revalorizacijah (1. 1. 85 in 1. 5. 85) za 20 % in 15 pa lahko izračunate sami. Pri štipendiranju iz združenih sredstev pa je slika še malo bolj žalostna. Na dan starega leta 1984 smo dobili v poprečju 5.176 din, po dveh valorizacijah pa 7.143 din. Potem obstajajo še variacije na temo poprečna štipendija po občinah v razponu od 7.130 din do 3.816 din.

Toliko o tragikomični situaciji lani. Če vas ni ne preveč razžalostilo, ne razveselilo, vam lahko zaupam še to, da je najvišja štipendija leta 1980 znašala 66 % poprečnega OD na zaposlenega v SRS, lani pa le še 43 %. Kje so šele zlati časi, ko so trpeli v šolskih klopih naši predhodniki kakih deset let nazaj.

Priču joča razmišljanja so osvetlila samo eno plaš štipendiranja, ki so žal vse prej kot vzpodbudna. Z tista razmišljanja, kako je v Sloveniji super v primerjavi z ostalimi republikami in pokrajinama tu danes ni prostora.

Moj namen je bil le natresti nekaj zanimivih informacij za študente in druge eventualne bralce, sem ter tja mi je pa ušla kakšna misel. Še sedaj pa mi ni jasno, ali tak način in tako vlaganje v družbeno reprodukcijo res garantira boljšo in lepšo bodočnost za vse nas!? Pač tudi za tiste, ki držijo konce niti v rokah!!!

MARKO GAŠPERLIN

Tretja seja delegatske konference z dne 24. 10. 1985

Tretja seja delegatske konference se je začela, potekala in končala po dokaj ustaljenem scenariju. V bistvu se je četrtja seja DK letošnjega šolskega leta odvijala v istem prostoru in času z malo spremenjeno strukturo delegatov. Dober del novih odbornikov so zamenjali tisti, ki so končali svojo kariero z bojkotom.

Sejna soba 3. bloka je že dolgo časa »prizorišče« bojkota.

Tudi diskutanti so skoraj isti ljudje, tako da je vzpostavljen model, kako se bo odvijala seja delegatske konference, če so sami delegati študentskih domov, predstavniki UK ZSMS, člani »prisilne uprave«, predstavniki RK ZSMS. Posebnost je, če so zbrani vsi. Velika zasluga gre študentom, ki so veliko časa za to žrtvovali, debatirali in se kregali zaradi vprašanja v zvezi z bojkotom. Dejanska konferenca je dejansko bila glavni štab bojkota.

Pod točko razno ni bilo rečenega skoraj nič. Že »utrujenje« in znani predsednik Delegatske konference Danijel Knavs je končno na lastno željo odstopil.

Glede njegovega položaja predsednika DK so se dogajale najrazličnejše »peripetije«, ki so sestavni del bojkota.

Na začetku napaden kot oportunist in »nasprotnik« bojkota je trdno ostal na formalno vodilnem položaju delegatske konference. Tisti, ki so na začetku zahtevali odstop, so bili kasneje proti temu, da odstopi. Tudi v tej situaciji so bili za to, da ostane kot predsednik. Danijel je končno rekel »basta«, in novi predsednik DK je Milan Volk.

Izbrana je bila tudi delegacija, ki naj bi delegacijo Izvršnega sveta Skupščine SRS »podrobneje

seznanila z našimi zahtevami in ocenami doslej storjenega ter jo obvestila o aktivnostih, ki jih pripravljamo«.

Najbolj zanimiva točka dnevnega reda so bila vsekakor poročila z zborov stanovalcev. Ta poročila so bila usmerjena na dve nevrvalgični točki: stannarine in UK ZSMS.

Skoraj enotna ocena z vseh zborov stanovalcev je bila, da so nove predlagane cene previsoke in ne-realne. Poleg tega so se vsi strinjali s tem, da višjih stannarin ne bodo plačevali.

Druga točka ali tarča pa je bila UK ZSMS, posebno njen predsednik Gorazd Gorenc.

Od njega se zahteva, da poda »obračun« svojega dela oz. dela UK ZSMS v zvezi z bojkotom, za katero nekateri že a priori mislijo, da je »zanič«.

V tem trenutku ta tendenca kritike UK ZSMS dobiva primarno mesto in včasih celo zasenči vprašanja stannarin, štipendijske politike itd.

Ne smem pozabiti tudi majhnega ekonomskega obračuna med člani ZKPO (prisilne uprave) in ekonomistom Miranom okoli planske cene ali kakor sta se spoštljivo imenovala: »veliki« in »maliki« ekonomist.

Kar pa se tiče pregleda zapisnika, ki je bil prva točka dnevnega reda, velja povedati, da so stalni sodelavci DK imeli pripombe. Te pripombe so letele na zapisnikarja. Znani kritik neobjektivnega pisanja zapisnikov (avtor znanega letaka »Zapisnik kot privatni časopis«) je bil deležen zelo blage kritike.

Seveda, kdor dela, lahko dela tudi napake. Tuje napake so bile zmeraj večje in bolj opazne kot lastne.

G. A.

TEHNOLOGIJA

KOT DRUŽBENO
(SAMO)SPOZNAVANJE

Ljubljani, 17. 10. 1985

Primer:

Pozivamo vse občane, naj se čim manj vozijo z lastnimi vozili. Ponavljam: Pozivamo vse delovne ljudi in občane, da se zaradi slabega zraka v mestu čim manj vozijo z osebnimi vozili. V kolikor se ob tem ne bodo samodisciplinirali, bomo v njihovo škodo prisiljeni ukrepati.

Drugi primer:

Zaradi nediscipline in nekulturnega odnosa plačevanje delovnih ljudi in občanov kot proizvodov odpadkov, smo bili prisiljeni začeti z izdelavo kataloga o odpadkih ter kataloga o odpadkih. V kolikor se delovni ljudje in občani ne bodo držali pravil, bomo prisiljeni v njihovo škodo ukrepati. Krasno. Čudoviti pojavi skrbi za človeka, njegovo zdravje, razvoj ter pot v lepše in svetlejšo prihodnost. Vendar me nekaj le skrbi: pojav in govor bisto sta v dialektičnem odnosu, si natojeta in kot nasprotna se medsebojno opredeljujeta. Ali to pomeni, da pojavi varovanja človeka živajo ravno nasprotno tendence? Ali je tako enostavno? Ali je tako enostavno, ali pa bi morali k temu pristopiti drugače? Kako? Ali naj odnosu družbe narave pristopim družboslovno ali naravoslovno? Dialektično ali pozitivistično? Filozofsko ali praktično?

Tretji primer:

Zaradi neznanja in predvsem slabe osveščenosti o delovnih ljudeh in občanov kot proizvodov odpadkov, smo bili prisiljeni začeti z izdelavo kataloga o odpadkih ter kataloga o odpadkih. V kolikor se delovni ljudje in občani ne bodo držali pravil, bomo prisiljeni v njihovo škodo ukrepati. Krasno. Čudoviti pojavi skrbi za človeka, njegovo zdravje, razvoj ter pot v lepše in svetlejšo prihodnost. Vendar me nekaj le skrbi: pojav in govor bisto sta v dialektičnem odnosu, si natojeta in kot nasprotna se medsebojno opredeljujeta. Ali to pomeni, da pojavi varovanja človeka živajo ravno nasprotno tendence? Ali je tako enostavno? Ali je tako enostavno, ali pa bi morali k temu pristopiti drugače? Kako? Ali naj odnosu družbe narave pristopim družboslovno ali naravoslovno? Dialektično ali pozitivistično? Filozofsko ali praktično?

Klic v sili

Pisec teh vrstic poizkuša v svoji glavi uveljaviti – razviti dialektično razlago odnosa med družbo in naravo (tehnologije), vendar ni ravno prepričan v pravilnost svojega početja. Ravno tako ni prepričan v pravilnost pozitivističnega tehnološkega razvoja, ki manjšino osvobaja »od dela«, večino pa z delom zaslužuje bodisi v obliki zaposlitve ali pa brezposelnosti. Zanimivo pa je, da taista tehnologija s tem, ko naravo »spoznava«, le-to istočasno tudi uničuje in ne razvija. Naj mi bralec ne zameri, da sem na neki način ob postavljanju vprašanja že za trenutek začel postavljati smernice za iskanje odgovora, saj to počnem iz istega razloga, kot sem se lotil odpiranja nove rubrike v Tribuni z naslovom »TEHNOLOGIJA – DRUŽBENO (SAMO)SPOZNAVANJE«. V tej rubriki naj bi našli svoj dodatni ustvarjalni prostor študentje tehnično-naravoslovnih ved in moje pisanje naj velja kot izziv njim, v kolikor že sama dejanskost ni dovolj izzivalna. Tribuna naj bi se tako lotila problematike družbe in narave ne le skozi oči tako imenovanih humanističnih ved, temveč tudi skozi naravoslovna očala. In še nekaj. Avtor ni ravno prepričan, da sta naravoslovje in družboslovje dve strogo in absolutno ločeni veji, saj si ne predstavlja študija družboslovja brez vsaj minimalnega poznavanja narave in človekovega odnosa do nje. Iz tega naj bi izhajalo, da družboslovci in naravoslovci niso, oziroma ne bi smeli biti apriornezi in se držati vsake zase, ter delati, raziskovati ter ukrepati ozko zaveženi le v svojo vedo. Če slučajno drži to, kar sem maloprej zapisal za že oblikovane strokovnjake, potem to toliko bolj velja za študente, ki naj bi se srečevali na teh straneh v zgoraj imenovani rubriki. Človek je družbeno in naravno bitje, ki prek tehnologije stopa ne le v odnos do narave, temveč tudi v specifični odnos do soljudi. In zaradi tega tehnologija ne more biti le ter obratno, odnos med ljudmi ne morejo in ne smejo biti le skrb družboslovcev, temveč tudi naravoslovcev.

BORIS KONONENKO

P. S. Vsi trije primeri, navedeni na začetku besedila, so vzeti iz programa RTV Ljubljana (1985).

Rasizem v študijskem procesu

Če govorimo o rasizmu med Slovenci, in ta razen obstaja v izredno odprti obliki, moramo govoriti o tem, kako se ta rasizem kaže. Dosti je, reno, študentov iz tujine, ki imajo dekleta Sloven- oziroma iz drugih jugoslovanskih republik in krajini in zato prihaja včasih do fizičnih obračun- v, čeprav je tega bistveno manj kot v drugih dr- rah. Rasizem se najbolj kaže pri iskanju prostih o za zasebnike (npr.: črnece pa ne, kaj bodo pa edje rekli). Dogaaja se, da se zahteva od vseh tujih avljanov, plačilo v dolarjih oz. devizah, češ, vi ate nafto, tako nam lahko plačate v dolarjih, ali kaj nam bodo dinarji. Seveda se z bistveno več- i problemi pri iskanju prostih sob soočajo ravno i državljani, dosti večjimi kot slovenski študen- ».

Izjava Miloša Kureta, predsednika kluba OZN, samo napovedala teme tega teksta, temveč je, o predpostavljamo, že upravičila tudi njen na- v. K razmišljanju o rasizmu me je vzbudil gment septembrske seje delegatske konference. e sta se poleg domorodcev udeležila tudi dva arvana študenta, ki sta do konca prerekanja o vi- i novih stanarin potrpežljivo sedela v kotu in ča- la, da bosta prišla do besede. Ko jima je po dveh ah sejanja to vendarle uspelo, so ju člani delegat- konference postavili pred vrata. S problemi tu- študentov se naj delegatska konferenca namreč i bi ukvarjala. Samoupravljanje, kolikor ga je v o po uvedbi prisilne uprave še ostalo, je rezervi- no samo za belce.

Med množico pogojev, ki jih mora izpolnjevati i državljan, če se želi vpisati na Univerzo Edvar- Kardelja v Ljubljani, navajamo naslednje: Izpo- evati mora vse predpisane pogoje za bivanje v goslaviji, ne sme imeti nalezljivih bolezni ali bo-

lezni, ki bi ga trajno ovirale pri študiju; razpolagati mora z zadostnimi finančnimi sredstvi za študij in za bivanje v Jugoslaviji, izpolnjevati mora vse finančne obveznosti do Univerze, prispevek za zdravstveno zavarovanje študentov, administrativne tekste, eventualno šolnino. Tujim študentom so odprta vrata na vse fakultete ljubljanske univerze, vendar...

400 tujih študentov, kolikor jih študira na ljubljanski univerzi, lahko razdelimo v dve kategoriji. Prva kategorija so študenti naše države oziroma študenti tujih držav in mednarodnih organizacij. Druga kategorija pa so t. i. zasebniki, ki na Univerzi študirajo na lastne stroške. Prva skupina je prav gotovo privilegirana, študenti prve skupine lahko namreč dobijo sobe v domovih ŠC. »Drugo dejstvo pri teh študentih je, da imajo štipendije, ki so omejene v glavnem s sporazumom, ki se sprejema v Yuzamsu, tako da mi ugotavljamo, da njihova štipendija ne zadostuje za normalno življenje v Ljubljani. Lestvica je namreč progresivno gledana na cene v enem in drugem univerzitetnem središču. Ljubljana je daleč najdražja, se pravi, da je subvencija prehrane in bivanja v študijskem naselju minimalna. Tuji državljani morajo plačevati polno ceno, ki je vsaj štirikrat višja kot v Skopju, Poljenu, kjer lahko dobi študent kosilo praktično že za 100 dinarjev, kar je v Ljubljani popolnoma nemogoče, itd., itd. Mislim, da bi bilo potrebno na tem področju narediti nekaj bistvenih premikov in sprememb. Žal sami tuji državljani ne morejo storiti ničesar, saj jim lahko kakšno politično delovanje bistveno škodi, lahko se zgodi celo to, da so proglašeni za nezaželene osebe, čeprav je jasno, da oni z denarjem, ki ga dobijo v roke, praktično tukaj ne morejo živeti. Posebna kategorija pa so t. i. zaseb-

niki, privatni študentje, večinoma iz dežel v razvoju (nekaj jih je iz razvitih držav, ki študirajo tukaj medicino in umetnost). To so ljudje, ki so se sami odločili za študij v Jugoslaviji, tako da sami krijejo stroške. Vendar njim ni zagotovljeno niti bivanje v ŠC, niti ne dobivajo jugoslovanske štipendije. Kaj to pomeni? Praktično si morajo vseh denar, ki ga bodo porabili za šolanje in bivanje med šolanjem, priskrbeti sami. Vemo pa, kakšna strahotna in čedalje težja situacija je v teh deželah v razvoju. Nobena dobra perspektiva se ne odpira; niti ta, da se bodo štipendije bistveno dvignile in lovile življenjske stroške na eni strani, niti ta, da se bodo izboljšale možnosti za bivanje teh privatnih študentov pri nas. Še celo več! Za privatne študente se pojavlja še ena prepreka, namreč ta, da bodo uvedeni šolnine. Ljubljana ima še vedno carte blanche, se pravi, nima šolnine za privatne študente in skupaj z Mariborom sta to zadnja jugoslovanska centra brez šolnine. Še vedno ni znano, kdaj bo šolnina uvedena, vendar smo mi že v tem letu računali na uvedbo šolnine, ki bo izračunana na osnovi povprečne šolnine vseh jugoslovanskih univerz. Obstajal je celo dogovor, da naj bi se šolnina – če že mora biti – stekala v poseben fond za nabavo tuje literature, vendar vse visokošolske organizacije že stegujejo roke po njej. Mi lahko čakamo samo na sklep RIS, ki bo o tem odločil. Eden večjih problemov, s katerim smo se srečevali v prejšnjem šolskem letu tako v okviru koordinacije republiške konference kot v okviru SZDL, ki je obravnavala problematiko tujih državljanov, je problematika carin. Novi zakon je namreč uvedel posebno carino oziroma varščino za vse izdelke, ki jih tuji državljani, ki so na začasnem bivanju pri nas, začasno uvozijo. Gre za nekaj HI-FI aparatov, blazno šibkih, vendar so plačila po naši progresivni lestvici obdavčitve izredne finance za tuje državljane. Razen tega je treba upoštevati še našo inflacijo, tako da varščina, ki jo položiš recimo leta 1982, ko si prišel s študijem in vplačal npr. 5000 dinarjev, znaša po sedanjih stopirjih inflacije leta 1987, ko končuješ s študijem, štirikrat manj.

Poskušali smo iskati proste sobe prek Kluba mednarodnega prijateljstva. Namenjen naj bi bile tistim zasebnikom, ki imajo boljše učne uspehe. Moram reči, da je uspeh minimalen, tako da jih bo nekaj verjetno dobilo proste sobe v študijskem naselju, vendar to še zdaleč ne rešuje vseh ogromnih problemov.

Sogovornik Miloš Kuret je s tem, ko je omenil RIS, opozoril na to, da je vprašanje tujih študentov, ki študirajo na jugoslovanskih univerzah, politično vprašanje. Jugoslovanska zunanja politika odprto, neuvrščeno in sodelovanja s tretjim svetom se ob vprašanju tujih študentov razkrije kot dvolična in nedosledna. Ne študentom ni priznana pravica do političnega udejstvovanja v organih študentske samouprave, pač pa lahko v študijskem centru sledimo tudi razni segregaciji. V študentskih domovih nastajajo črni geti, ki se jim

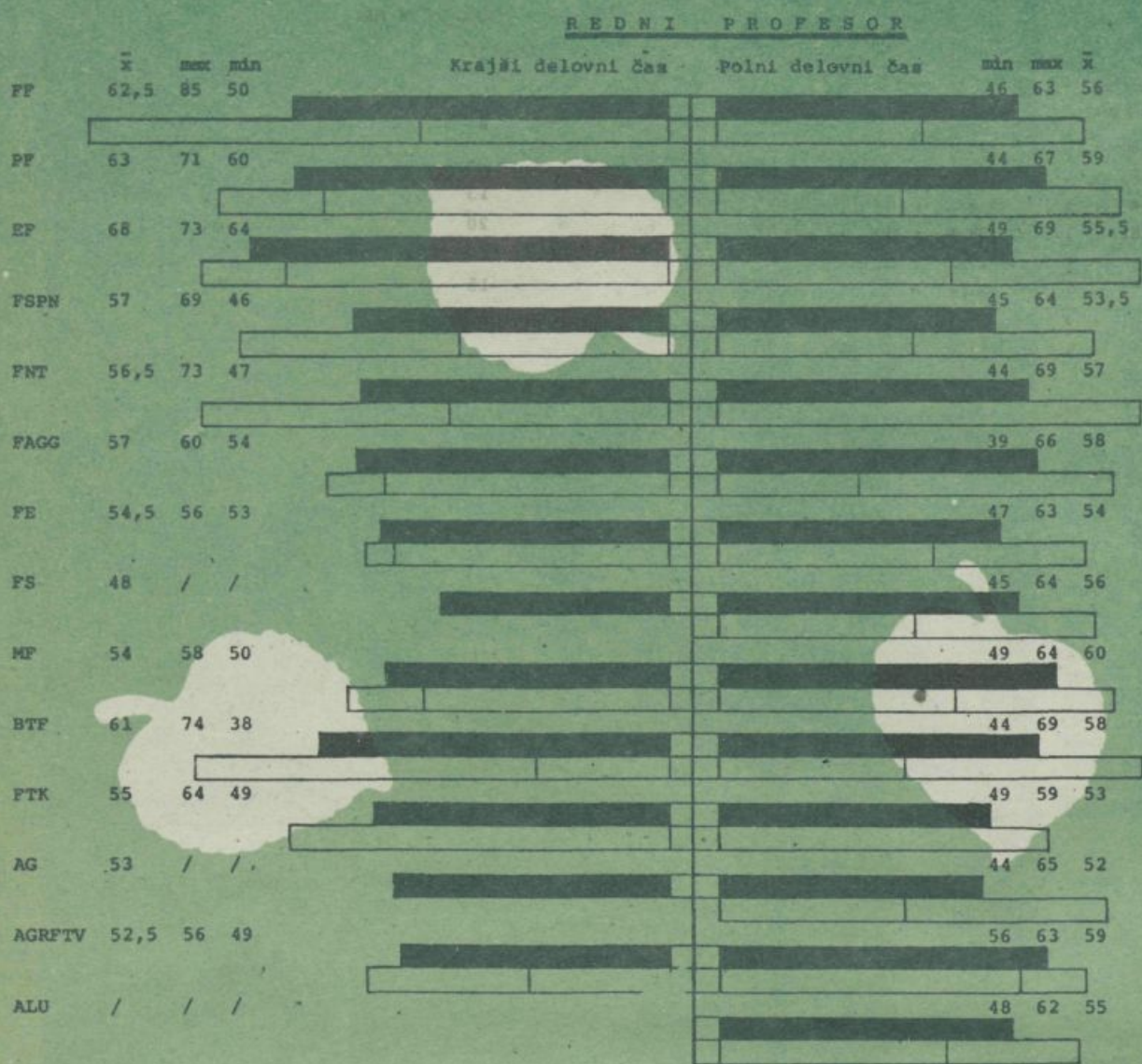
beli stanovanjci bolj ali manj izogibajo. Uprava centra namreč ne naseljuje tujih študentov disperzivno med domorodce, da bi jim na ta način omogočila hitrejšo učenje jezika in vključevanje v novo družbeno okolje. Maiga, predsednik kluba afriških študentov, ugotavlja: »Ta problem je bolj izrazit za Bežigradom, kjer delavke oziroma delavci ne gledajo objektivno na to, ampak ravnamo čisto subjektivno. Mi smo odločno proti takšnim stališčem. Najhujše je, če Slovenec vpraša za sobo in dobi odgovor, da so prosta ležišča samo še pri tujih študentih. Mislimo, da oni s takšnim načinom ustvarjajo šovinistično atmosfero med študenti samimi, ki po sebi morda niso obremenjeni s tem, da morajo stanovati s tujimi študenti. Zanj je važno, da dobi ležišče, ne pa s kom. Lahko pa trdim, da imamo zelo dobre odnose z drugimi stanovanci, čeprav pride včasih do kakšnih problemov, toda to se lahko zgodi tudi med Slovenci. Mislimo, da uprava ne bi smela gojiti takšne atmosfere. V Mariboru je drugače, tam ni takšnih problemov ravno zato, ker so vsi ustanovitelji tujcev Slovenci.«

...mi tukaj z republiške mladine poskušamo po najboljših močeh reševati te probleme, moram reči, da naletimo na gluha ušesa... mi nimamo da bi financirali klub... mi nimamo pranskih možnosti, da bi klub dajali vse te šanse... nimamo možnosti, da bi tipkali in tu lahko UK minimalno prispeva. Naj samo povem, da se koordinacijski odbor za vprašanje tujih študentov v okviru SZDL ni sestel 8 ali 9 mesecev. Mi pa, ki nimamo niti škarj niti plah v rokah, lahko jadikujemo nad usodo tujih državljanov. V tem odobru delujejo tudi tuji državljani, kar je specifično za slovenski prostor... mislim pa, da je situacija v tem trenutku, vsaj kar se kluba tiče zelo, zelo temna. »Študentski bojkot oziroma nerešen socialnoekonomski položaj študenta ter problemi tujih študentov imajo skupne korenine v političnem sistemu. Tako kot se v primeru bojkota plastično prikazuje realnost delovanja obstoječega političnega sistema znotraj državnih meja, tako se na primeru tujih študentov v Jugoslaviji, zakonske odredbe so namreč v vsej državi iste, prikazuje realnost funkcioniranja tega sistema na njemu tujih objektih. Paradokso položaja, v katerem so tuji študentje, je v tem, da potencialni diplomati občutijo tako notranje kot tudi zunanje politične konsekvence tega sistema na svoji koži. Afrika in Generalna skupščina sta namreč bližje, kot si predstavlja Beograd.

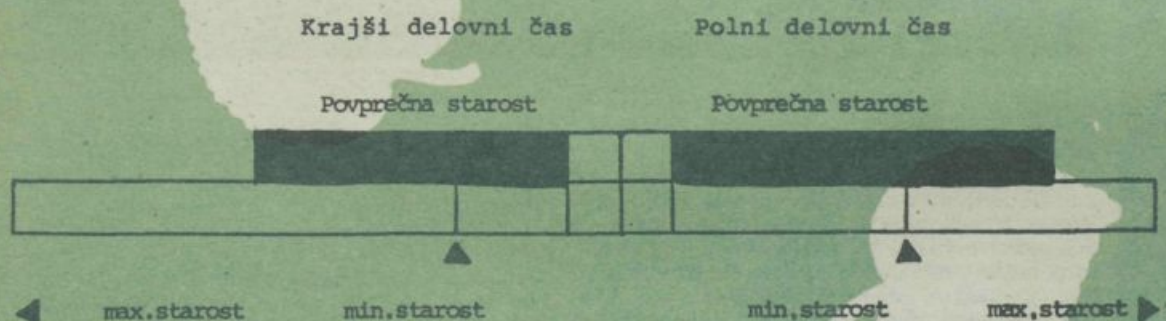
MIRAN LESJAK

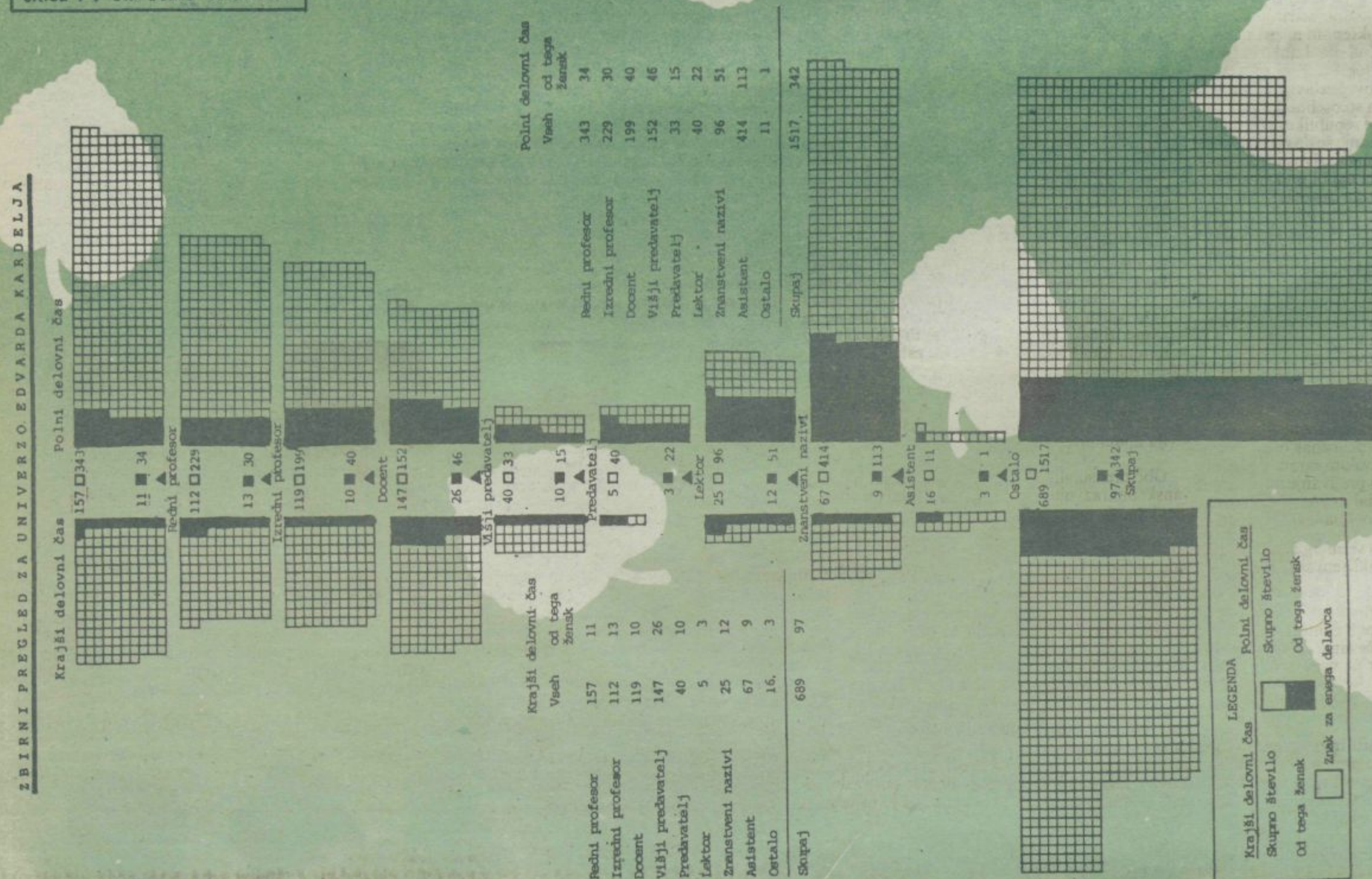
Kadrovska, starostna in spolna struktura Edvarda

LEGENDA

skica 1: starostna struktura

skica 2: kadrovska in spolna struktura

Pričujoči grafikon in tabele verjetno ne potrebujejo posebnega komentarja. Stvar je vsaj pri spolni in starostni strukturi jasna. Če se razmerje med moškimi in ženskami pri študentih nagiba na stran žensk, pa so le-te pri pedagoško-znanstvenih delavcih zgolj simbolično zastopane. Razglabljanje o tem problemu bi nas prej ali slej pripeljalo do problema položaja žensk v naši družbi, toda s tem bi se kazalo ukvarjati ob kakšni drugi priložnosti.

Slika starostne strukture ni nič manj porazna, saj vse preveč smrdi po gerontokraciji. Med profesorji najdemo celo take metuzaleme, ki so se rodili še v prejšnjem stoletju. Ugovor, da so pač edini strokovnjaki na svojem področju, stoji na zelo trhljih nogah. Kdo od mladih študentov pa bo zainteresiran za tako delovno mesto, ko pa ve, da bo njegov predhodnik sedel na tem stolčku pol stoletja. Celotno med asistenti najdemo ljudi, ki bi se lahko kmalu upokojili.

Največji problem pa je kadrovska struktura. Piramida je postavljena na glavo, saj je rednih profesorjev veliko več kot izrednih in teh je več kot docentov, kar je popolnoma obratno kot na ostalih evropskih univerzah. Velik prepad med asistenti in docenti in spet skok med docenti in rednimi profesorji nam kaže okostelost in zaprtost kadrovske politike na univerzi. Žal je za razliko od evropskih univerz, kjer je kriterij za pridobitev naziva kvaliteta, pri nas glavni kriterij kvantiteta in vse prevečkrat tudi osebna poznanstva. Mlad, perspektiven in sposoben znanstvenik bo moral dolga leta čakati (če prej ne bo obupal), da bo dobil profesorsko mesto in še to samo pod pogojem, da se bo njegov predhodnik umaknil. Primeri drugih svetovnih univerz, kjer so postali sposobni znanstveniki redni profesorji še pred tridesetim letom, so pri nas le utopične sanje.

Razmerje med učitelji, asistenti in študenti nam zgovorno kaže, da se delo pedagoško-znanstvenih delavcev omejuje predvsem na pedagoško delo, saj za znanstveno delo ob vseh pedagoških obveznostih zmanjka časa, povrhu tega pa je delo asistentov in učiteljev v velikih skupinah povsem nemogoče, zlasti v kvalitativnem smislu. Na vseh svetovnih univerzah težijo za tem, da bi bile skupine študentov čim manjše (maksimalno 10), pri nas pa asistenti vodijo seminarje tudi s po štiridesetimi in več študenti, da o predavanjih sploh ne govorimo.

S to problematiko se bomo v letošnjem študijskem letu pri Tribuni temeljiteje ukvarjali kot prejšnja leta in zato vabimo k sodelovanju tako študente kot delavce Univerze.

ROBERT BOTTERI

Opomba: podatki so vzeti iz raziskave, ki sta jo za UK ZK opravila Mitja Maruško in moja malenkost R. B.

pedagoško-znanstvenih delavcev Univerze Kardelja

						RAZMERJE MED SPOLOMA			
						Med učitelji		Med študenti	
	<u>Štev. učiteljev</u>	<u>Štev. učiteljev</u>	<u>Štev. asistentov</u>	<u>Štev. študentov</u>	<u>Štev. študentov</u>	<u>Štev. študentov</u>			
	Štev. asistentov	1 asistent	1 učitelj		1 učitelj	1 asistent			
FF	196 : 50	3,92 : 1	0,26	2116	10,80 : 1	42,32 : 1	FF	74	26
PF	40 : 5	8 : 1	0,13	1061	26,53 : 1	212 : 1	PF	87	13
EF	60 : 16	3,75 : 1	0,27	2184	36,4 : 1	136,5 : 1	EF	80	20
FSPN	89 : 20	4,45 : 1	0,22	766	8,61 : 1	38,3 : 1	FSPN	73	27
FNT	193 : 78	2,47 : 1	0,40	2142	11,1 : 1	27,5 : 1	FNT	85	15
PS	74 : 43	1,72 : 1	0,58	1311	17,72 : 1	30,5 : 1	FAGG	90	10
FE	85 : 49	1,73 : 1	0,58	1692	19,91 : 1	34,5 : 1	FE	95	5
FAGG	94 : 42	2,24 : 1	0,47	1003	10,67 : 1	23,9 : 1	FS	97	3
BTF	261 : 65	4,02 : 1	0,25	2128	8,15 : 1	32,7 : 1	MF	75	25
MF	150 : 94	1,6 : 1	0,63	1018	6,79 : 1	10,8 : 1	BTF	78	22
FTK	39 : 16	2,44 : 1	0,41	426	10,92 : 1	26,6 : 1	FTK	85	15
AG	56 : 3	18,67 : 1	0,05	189	3,38 : 1	63 : 1	AG	76	24
AGRFTV	27 : 7	3,86 : 1	0,26	73	2,7 : 1	10,4 : 11	AGRFTV	76	24
ALU	22 : 2	11 : 1	0,09	109	4,95 : 1	54,5 : 1	ALU	83	17
PA	116 : 5	23,2 : 1	0,04	1284	11,07 : 1	256,8 : 1	PA	62	38
VPŠ	28 : 2	14 : 1	0,07	398	14,21 : 1	199 : 1	VPŠ	93	7
VŠSD	24 : 0	/	/	296	12,33 : 1	/	VŠSD	63	37
VŠSD	104 : 10	10,4 : 1	0,08	414	3,98 : 1	41,4 : 1	VŠSD	63	37
VTVŠ	19 : 0	/	/	219	11,53 : 1	/	VŠZD	61	39
VUŠ	22 : 0	/	/	699	31,77 : 1	/	VTVŠ	100	0
VŠNZ	25 : 5	5 : 1	0,20	158	6,32 : 1	31,6 : 1	VUŠ	86	14
SKUPNO	1725 : 481	3,59 : 1	0,28	20256	11,74 : 1	42,1 : 1	VŠNZ	93	7
							SKUPNO	80	20
									44

skica 3 : razmerje med učitelji, asistenti in študenti

skica 4 : razmerje med spoloma

Ob novih algoritmih za oblikovanje osebnih dohodkov

MODNO JE POSTALO KRITIZIRATI PREDLOGE CK ZKJ ZA OBLIKOVANJE OSEBNIH DOHODKOV. ALI JE KRITIKA KONSTRUKTIVNA?

Smo v dobi razprav o postavkah in realizaciji našega političnega sistema. Smo v dobi, ko vlada redno uporablja interventne in drugačne gasilske ukrepe za regulacijo trdnosti sedanosti. In smo tudi v dobi, ko se takim ukrepom ni znala izogniti niti vodilna idejopolitična sila. Lahko bi rekli, da ima takšen značaj predlog CK ZKJ za novo oblikovanje osebnih dohodkov. Sestavljalce predloga je v oči bodlo dejstvo, da so osebni dohodki v istih gospodarskih panogah od republike do republike precej različni. Akutno stanje se da po mnenju predlagatelja rešiti z oblikovanjem dvostopenjskega osebnega dohodka. Prvi del naj bi prekrival eksistencialne potrebe poprečnega jugoslovanskega delavca neke panoge, drugi del pa bi bil odvisen od ustvarjene akumulacije. Doseg čim višje akumulacije naj bi motiviral delavce, da bi bolj kot doslej »razpolagali s pogoji in rezultati dela«, kajti od uspeha tega početja bi bila odvisna višina drugega dela osebnega dohodka. Predlog vsebuje še nekaj »smernic« za cenovno in davčno politiko, poleg tega pa se ni odrekel pavšalni kritiki bančnega sistema (ki bi moral poskrbeti za večje gibanje prostih sredstev, tega pa sedaj ne počne v zadostni meri – pri tem pa predlagatelj pozablja na različne likvidnostne položaje bank v Jugoslaviji in na množico interventnih ukrepov, ki zavirajo bančno poslovanje). S parolo, da gre za enako delo enak osebni dohodek in v sodelovanju z delavskim samoupravljanjem hoče predlagatelj doseči prelivanje akumulacije znotraj panoge in materialno izenačitev vseh jugoslovanskih delavcev, ki so v panogi zaposleni.

Na uravnilovske ukrepe so se energično odzvali v tistih okoljih, kjer bi se ob takšnem sistemu čutili oškodovane.

V Sloveniji trdijo, da so predlogi le še eden v nizu političnih dejanj, ki krepijo centralizem. Namesto tega prisegajo na vključevanje na trg (jugoslovanski in mednarodni), kjer pa uspevajo le podjetni in iznajdljivi gospodarji. Razlike med republikami naj bi nastale le zaradi večje ali manjše sposobnosti prisluhniti trgu.

Da je sposobnost prisluhniti trgu »geografsko-klimatsko« pogojena, je malce prehitro in preohlapen zaključek. Tržna usmerjenost se je v Jugoslaviji pojavljala v manjših različicah vselej takrat, kadar so modre glave iz modrih srenj hotele dokazati in prikazati neučinkovitost planiranja. Prav tako je bila tržna usmerjenost učinkovita alternativa (hkrati pa tudi rezultat) lokalno-administrativnim

avtarktičnim težnjam, ki so nastajale pod zastavo decentralizacije. Evidenten primer takega početja so neštete tovarne avtomobilov in avtobusov, tekstilnih in sladkornih tovarn itd. Ker je stvar vodila v stihijo, je v dogajanje posegla centralna roka (v podobi Zveznega zavoda za cene, z množico sporazumov in predpisov in še s paleto akcij, ki dajejo »političnemu« »skrivnostno-magični« značaj). Najbolje so jo v tej epizodi odnesli tisti, ki v igro niso bili neposredno vključeni in so bili prisiljeni poslovati po zakonitostih (največkrat mednarodnega trga).

Soočanje dveh platform (ki skoraj nimata skupne točke) za uresničevanje razpolaganja s pogoji in rezultati dela šele pokaže pomanjkljivosti jugoslovanske razvojne strategije. Administrativnemu urejanju s pridihom samoupravljanja stoji nasproti samoupravna orientacija k trgu kot edinemu merilu uspešnosti. Pri tem pa tržno usmerjena okolja zamenjajo dejstvo, da morajo z naslonitvijo na trg pristati tudi na dogajanja, proti katerim ena sama država, niti delavci v njej, pa naj se še tako samoupravno odločajo za tržno poslovanje, ne morejo ničesar storiti. Ob morebitnem dvigu cen, ob stagnaciji ali celo padcu povpraševanja se delovne sile ne da preusmeriti tako sunkovito, kot se to lahko stori z denarnim kapitalom (mimogrede, zakaj pa še kar tečejo razprave o smotnosti investicije, ki bi podaljšala življenje TGA Kidričeve za nadaljnjih trideset let – med drugim tudi zato, ker ni nobene prave alternative za delovno silo, ki ji eksistenco zagotavlja aluminij).

Obe predstavljeni varianti ne ustrezata jugoslovanskemu razvoju. Ob tem pa se postavlja vprašanje, kako je opredeljen jugoslovanski razvoj. Imamo kratkoročne in srednjeročne plene in plan 2000, nimamo pa realnih smernic, ki bi opredeljevale način, s katerim bi se Jugoslavija vključila v mednarodno delitev dela. Imamo floskule, ki spodbujajo samoupravne akterje, naj se vključijo v mednarodno delitev dela in pa solistične pohode v beli svet. To pa ne more zadostiti, kakor ne morejo zadostiti niti množični solistični pohodi.

Neobstojanje realnih razvojno-načrtnih smernic pokaže, da gospodarski razvoj ni medsebojno pravljanje ekonomskih in političnih ukrepov. Še več, pokaže vso bednost trditve o vrvanju političnih ukrepov v ekonomske in o sami škodi, ki jo tako vrvanje doseže. Razvojno načrtovanje bi šele pokazalo, da se ti elementi dejansko prepletajo, da je nemogoče potegniti mejo med ekonomskim in političnim in da je vsakršno ločevanje nasilno dejanje. Ukrepi, ki jih pri nas užaljene ekonomske glave deklarirajo za politične, niso nič drugega kot administriranje.

Oba koncepta pa se zalomita na točki, ko je treba kurativne ukrepe povezati s konceptom delavskega samoupravljanja. V predlogu CK ZKJ je zapisana ugotovitev, da delavec v sistemu združenega dela nastopa kot neposredni proizvajalec in kot upravljalca družbenih proizvodnih sredstev in tako tudi subjekt družbenega prilaščanja. Tako se v delavcu srečujeta dve obliki prilaščanja, ki po mnenju CK ZKJ nista samo medsebojno odvisni, ampak tudi protislovni. To protislovnost pa je mogoče ugodno razplesti samo s samoupravnim dogovarjanjem. Ali enostavnije: CK ZKJ meni, da bo samoupravljanje in edino samoupravljanje rešilo stanje, v katerem delavci zahtevajo višje osebne dohodke in nergajo zaradi visokih cen. Takšno samoupravljanje, ki ga ponujajo stališča CK ZKJ, ki lebdi med oblački administriranja, brez konkretnih razvojnih nalog in ciljev, je samo sebi namen in ne more rešiti ničesar.

Nekateri zagovorniki blagovne produkcije pa ob priznavanju vseh tržnih zakonitosti nečisto priznati blagovnega značaja delovne sile.

Res je, da delo dobi družbeno priznanje na trgu, toda ker je delovna sila, ki se gre tja prodajat, last-

nik produkcijskih sredstev, upravljalca le-teh in še sama svoj lastnik, ne gre, da bi govorili, da je v socialistični samoupravni ureditvi delovna sila blago.

Spodletelo je pri poskusu sinteze ekonomsko-filistrskega pragmatizma in osnovnih ideoloških principov.

Spodletelo je realizaciji razvoja Jugoslavije, ki je večinoma temeljil na zadovoljevanju parcialnih (teritorialnih) interesov.

Spodletava reševanje kriznega položaja, če se ga lotevajo v posameznih okoljih, kjer zaradi svojih parcialnih interesov niso sposobni (ali pa nočejo) dojeti, kaj se v resnici dogaja.

Spodletelo je, spodletava in bo tudi v prihodnosti spodletavalo usklajevanje parcialnih interesov, če bo razumljeno kot spopadanje strani, ki se druga od druge čutijo ogrožene in če si bo vsaka stran skušala zagotoviti premoč nad drugimi.

Jasmin Držanič

foto; futy

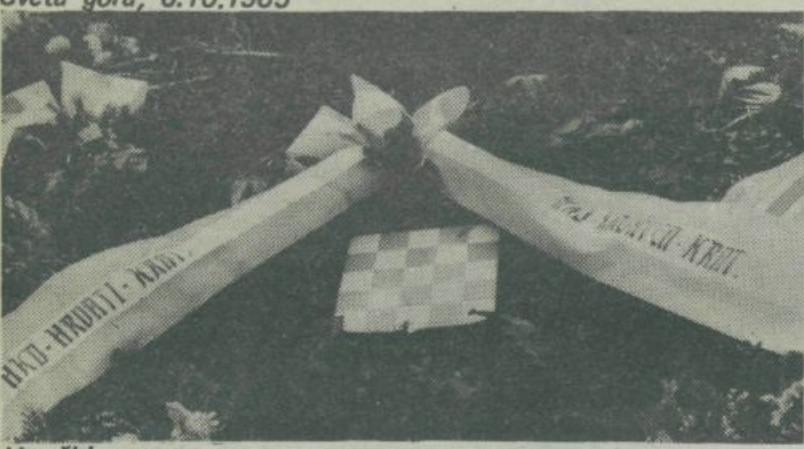
Koroška – jeseni 1985

Pozdrav vsem živim mrtvecem

Sveta gora, 6.10.1985

Ustaški venec

Celovec, sobota 5.10.1985

Celovec, 5., 6. oktobra – sobota in nedelja. Kakšen vikend? Po sterilno praznih ulicah glavnega koroškega mesta je komaj zaznati sled življenja, vse je videti kot zatišje pred nevihto. Na stenah hiš visita dve vrsti plakatov, ki pozivata na prireditvi, ki se bosta danes, v soboto zvečer, odvijali vzporedni ob istem času in na istem mestu. Plakat z napisom »komm zum kärtner Freiheitskommers« natisnjen v »socialistični« tiskarni – Körtner Universitäts-Druckerei, Klagenfurt poziva zavedne srednješolce in študente, da se udeležijo skupinskega obujanja spominov na prostovoljne strelce (1915–1918), na koroške obrambne boje (1918–1920), ter na petinšestdeseto obletnico narodnega plebiscita (1920), ki se bo odvijalo v osrednji hali celovškega razstavišča. Skoraj neopazen plakat koroškega antifašističnega komiteja pa istočasno prav neslišno kliče vkup koroške demokratične sile, da izrazijo svoj protest in ogorčenje nad rjavo-rdečo maso po Dolji smrdi in smrti smrkvcev, ki so med tem do kraja napolnili razstavišče. Prostor med halo in mestom, ki je bilo določeno demokratičnim silam (kakšnih sto metrov), je s kovinskimi pregradami nepredelno razmejila policija in tako onemogočila, da bi prišlo do kakršnegakoli incidenta.

Antifašistična demonstracija je bila videti prav siromašna, slika koroške demokratične javnosti pa tako žalostna, da bi človek najraje zajokal ali pa vtaknil glavo v zemljo. To, da so pokroviteljstvo nad nacistično prireditvijo »FREIHAITSKOMMERS« prevzeli vsi trije predsedniki koroških strank (Leopold Wagner – koroška socialistična stranka, Stefan Knafelj – koroška ljudska stranka in Joerg Heider – koroška svobodnjaška stranka) ni sramota le za Avstrijo, to je roganje vsem tistim, ki so se v drugi svetovni vojni borili proti nacistični poštasti, vsem tistim, ki so padli in prelivali svojo kri tudi zato, da je danes Avstrija svobodna. To je zahvala vsem demokratičnim silam, ki so osvobodile Avstrijo in ji omogočile, da se na novo konstituira ter da se danes lahko razvija v miru in svobodi.

Kje je tukaj vzrok slike razmerja sil na Koroškem, ki ni in ne more biti prava, ali pa je? Velika večina javnih občil (na čelu s KLEINE ZEITUNG) si nenehno prizadeva vzpostavljati in vzdrževati nacionalistično usmerjeno javnost, javnost, ki se konstituira okrog problemov, kot so problem dvojezičnega šolstva, problem dvojezičnih napisov itd. Komu je takšno stanje v korist, je vprašanje, zagotovo pa ni v čast ne Avstriji in ne širši demokratični javnosti, ki samo nemo opazuje in si tu in tam popravi svoja meščanska očala. Čeprav je nacionalistična in neonacistična javnost lahko videti še tako smešna, neumna in trapasta, je pa le javnost ter kot taka tudi uspešno funkcionira. Njena moč se je žal pokazala tudi tokrat, še bolj pa pride do izraza na deželnih volitvah, kjer začuda uspevajo tudi take krstače kot je Joerg Heider in njemu podobni dinozavri.

Vrhunec in totalno ekstazo pa je sedemtisočglava množica mastodontov in njihovih »kamaradov« doživela v nedeljo, 6. 10., na Magdalenski gori pri Celovcu. Tu so se zbrali predstavniki zveze Ulrichsberg-organizacije, ki je bila ustanovljena pred šestindvajsetimi leti in ki povezuje preživele nacije z vseh koncev Evrope. Na slovesnosti nacističnih fantov, sestavljeni iz častnega pozdrava maškaradno napravljenega »neohitlerjugenda«, maše, govorov in polaganja vencev soborcem za »svobodno« Evropo, med drugim tudi »Kameradschaftsbund I V« ali SSgrupe po domače. Glavna atrakcija je bil tudi tokrat njihov velečenjeni govornik in predsednik Koroške svobodnjaške stranke Joerg Heider, ki je v celoti ponovil svoj retorični izpad z Grebinja. Bil je zelo prepričljiv in tako požel zdaleč najdaljši aplavz. Tu, na tem »svetem« mestu, na tej »sveti« gori, so bili vsi tako prijazni, da če človek ne bi poznal vsaj kančka zgodovine, bi kaj zlahka nasedel in zaplaval skupaj s suhimi vejami po reki neonacizma daleč stran od realnosti.

Med vsemi so bili najglasnejši smrtniki preko šestdeset let, ki so se veselo rokovali, poljubljali in skupaj obujali spomine na dneve svojega junaštva, medtem pa so se med njimi iskali slaboumni otroci, ki so dajali vtis, kakor da so pred obhajilom.

Na kraju pa naj zaključim z mislijo, da naše jugoslovanske javnosti nima smisla zavajati v smeri, kot to počno nekateri naši mediji javnega obveščanja, ki so iz sedemdeset do sto sodelujočih na sobotni protifašistični demonstraciji v Celovcu napravili večstoglavno množico. (– več sto jih je bilo – Barbara Goričar, DELO, ponedeljek, 7. oktobra 1985). S tem samo pačijo resnično sliko in onemogočajo naši demokratični javnosti, da se sama opredeli okrog problemov, ki nenazadnje zadevajo tudi njo, ter da pokrene potrebne akcije, če to zahteva dani politični in zgodovinski trenutek. Politika je predvsem praktična zadeva, ki zahteva nenehno boj na vseh področjih in z vsemi možnimi sredstvi. Pravila igre postavlja močnejši, šibkejši pa se jih mora držati in ne obratno. Za boj proti nacizmu nikakor ni dovolj samo akademsko tuljenje v luno in kulturniško meditiranje, kakor si to ponostavljeno predstavlja avstrijska demokratična javnost na Koroškem, v katero se aktivno vključujeta tudi obe osrednji slovenski organizaciji.

smrt fašizmu–svoboda narodom

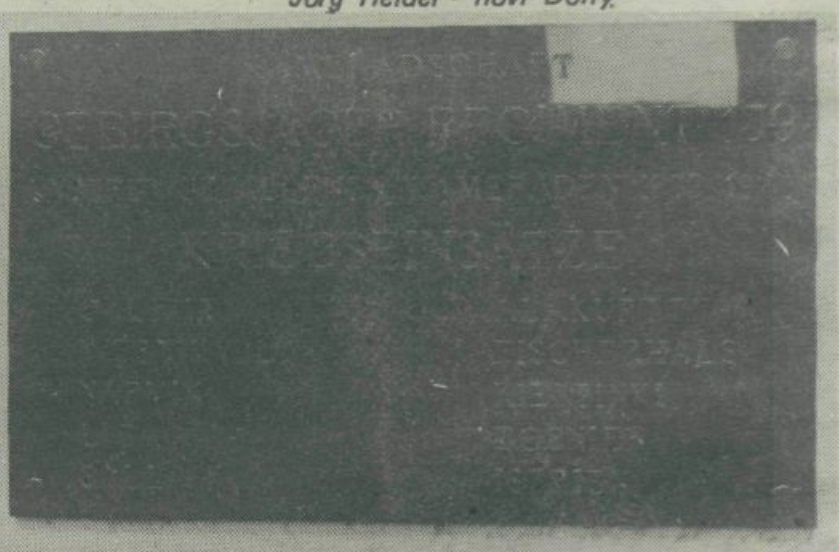
Tekst in foto: futy - veseli boljševik

Naci baby in den Nezavest

Joerg Heider - novi Dolfy

Spominska plošča borcem za „svobodo“

Koroška demokratična javnost za barikadami

Kritika kot način molka

Bilo je umazano, skoraj navadno ponedeljkovo jutro. Mesto ob Dravi se je prebujalo v mrak, ulice so se napolnile z škripanjem zavor, alkoholnimi hlapi, množico zavednega proletariata, stopajočega širno naproti. Na vzhodu je tiho vstajala krvavo rdeča zora...

Tedaj se je zgodilo. V občini Maribor-Tezno se je sprožilo naoljeno kolesje raziskovalne akcije z zvenečim naslovom »delovanje delegatskega sistema«. Raziskovanje je bilo že tretje po vrsti in je potekalo po številnih ozidih širom slovenske dežele, po igri naključja pa je plug raziskave kot prvo zadel prav eno izmed občin štajerske prestolnice.

Vendar pa ni naš namen pisati o realnem potezanju raziskave, o odgovorih in rezultatih, zapisanih v zajetne vprašalnike anketarjev. To niti ni mogoče, saj bo popolna slika možna šele po dolgotrajnem in trudopolnem delu številnih strokovnjakov, ki se že leta ukvarjajo z raziskovanjem takšnih in podobnih vsebin. Zato bomo nekoliko skromnejši - vprašali se bomo o ciljih, funkciji in o dometu raziskave in prav zelo zelo malo bomo o vsem tujem tudi predrzno podvomili.

Kajti priče smo prav vztrajnega in neizmerno kritičnega preverjanja političnega sistema, dosled-

nih in radikalnih povzetkov situacije, žolčnih napadov in očitkov zaradi »neuresničevanja« in »premajhne aktivnosti«, pri čemer se skoraj vedno pozablja na eno bistveno točko: kje so kriteriji, po katerih bi lahko ocenjevali politični sistem? Ali tudi raziskovalne naloge ne začenjajo z morda zgrešene pozicije, ko jemljejo sistem kot nekaj nevtiralnega, kot nekaj, kar je mogoče po mili volji spreminjati in dopolnjevati? Kje je tista meja, kjer še lahko govorimo o »neuresničevanju« in kje o nefunkcioniranju prvotno zamišljenega. In kako dolgo bo za vztrajen razkorak med teorijo in prakso vedno znova krivo »neuresničevanje« že sprejete?

Prav v primeru delegatskega sistema se kaže tudi vsa globina in hkrati absurdnost spraševanja o »delovanju«, kajti vprašanje že v sami srži nosi nezmožnost odgovora - samo na videz je namreč postavljeno kot racionalno vprašanje, ki zahteva tudi racionalen odgovor. Političnih sistemov ni mogoče spreminjati čez noč z empiričnimi dognanji, so zmeraj odnos moči, ki se je konstituiral v zgodovini. Potemtakem je mogoče spreminjati samo določene in nepomembne segmente, bistvenih pa prav gotovo ne, saj bi s tem porušili prvotno distribucijo. In ta se brani. Na različne načine in eden od njih je prav gotovo tudi ta - mrzlična in ihtava dirka pre-

verjanja in vedno vnovične na videz udarne kritike, ki pa v bistvu znova in znova zgreši svoj cilj in samo pomaga ustvarjati iluzijo nenehne akcije. Tako seveda lahko govorimo o neučinkovitosti delegacij, o neizvajanju takšnih in drugačnih sklepov, vendar vsi ti simptomi ostajajo v sferi naključnega in nepomembnega. Še tako jasna slika depolitiziranih in apatičnih delavcev za absolutni samoupravni um ne pomeni prav nobenega dokaza - vse to so zgolj empirične podrobnosti. Sklep je seveda jasen - za vse težave je zmeraj krivo »nedosledno izvajanje«, nikoli pa zamisel - zmeraj praksa, nikoli teorija - zmeraj stvarnost in nikoli ideal. Ontološka diferenca je tukaj prignana do vrhunca. Vsakdanja praksa se valja v blatu, zaničevana je in v večnem neskladju z zamišljenim bistvom, le-to pa ostaja nedosegljiv, čudovit in nikoli preverjen ideal. Tudi kritika se suče v začaranem krogu, kritizirajo se vsi vprek in to je že skoraj postalo ritualno vedenje, saj celo najvišji partijski organi in politiki izrekajo komično stereotipne kritike na svoj račun. Prostor med idealom in stvarnostjo se torej polni z ganljivimi samospeli in žalostinkami, ki pa pravzaprav pomagajo samo ohranjevati diferenco, ki bo znova proizvedla prav iste. Vsekakor postaja že jasno, da vprašanje političnega sistema ne more imeti ne-

kakšne drugačne, kakor prav to, namreč mitološko funkcijo vzpostavljanja iluzije in nenehne preverjanja, ki ne najde konca... Predreti to in takšno iluzijo pa lahko pomeni samo eno - odpovedati se dvojni naravi samoupravljanja in priznati njegov obstoj v praksi, pa karkoli že to pomeni. Potem bi morda odpadla varljiva zavesa ideala, ki ga v strahu pred resničnostjo z zaprtimi očmi gojimo že toliko let. Ali morda odtujeni in pasivni delavec ni najhujša in najbolj neprizanesljiva kritika ideala samoupravljanja? Ali se iz leta v leto ne zmanjšuje moč in vpliv delavstva, ki danes ne obvladuje niti enostavne reprodukcije več in ali ni to empirični dokaz abstraktne in odtujene eksistence političnega sistema? Ali je mogoče kritizirati delavske štrajke kot vračanje na predsocialistične oblike boja in ali niso prav ti izraz krepitve zavesti in hkrati upor proti vse nasilnejšemu voluntarističnemu birokratizmu? Zdi se, da so vprašanja preveč daljnosežna za kratko in samo v nekaterih točkah zarisano skico. Toda nekaj je prav gotovo: dokler vsa ta in številna druga vprašanja ne bodo postala relevantna, tako dolgo bo tudi politična znanost capljala v krogu, oligarhija si bo veselo delila poklone, vsa ta pronicljiva kritika in vse te globokoumne raziskave pa ne bodo ničesar drugega kot - način molka.

IGOR MEKINA

John Berger: Fotografije agonije

Danes zjutraj poročila iz Vietnama v časnikih niso zbuja nobene pozornosti; rečeno je bilo le, da ameriške zračne sile sistematično nadaljujejo s taktiko bombardiranja Severnega Vietnama in da je bilo večerj 270 napadov.

Za tem je mnogo drugih informacij. Ameriške zračne sile so večerj izvedle najtežji zračni napad v tem mesecu in v tem mesecu je bilo odvrženih več bomb kot v kateremkoli primerljivem razdobju, med drugim sedemtonske superbombe, od katerih vsaka posamezna zrakva z zemljo področje ca. 8000 m², in različne majhne šrapnelske bombe.

Ena vrsta teh šrapnelskih bomb je polnjena s plastičnimi drobcji, ki prevrtajo mero in se fiksirajo v telesu. Neka druga se imenuje pajek: to je majhno eksplozivno telo v obliki granate s skoraj nevidnimi 30 cm dolgimi tipalkami, ki pri dotiku sprožijo bombo. Odvržene povsod tam, kjer je prišlo do večjih eksplozij, naj bi raztrgale preživele, ki pritečejo, da bi pogasili nastale požare ali pomagali ranjenim.

V časnikih danes ni nobene slike iz Vietnama, toda Donald McCullin je leta 1968 v Hue naredil fotografijo, ki bi lahko bila objavljena skupaj s poročili danes zjutraj (glej: »The Destruction Business«, Donald McCullin, London 1972). Kaže staro čepečega moškega z otrokom v rokah; oba izgubljata mnogo krvi, črno kri črno-bele fotografije.

Običaj, da različni večji časniki objavljajo vojne fotografije, ki so bile prej zavrnjene kot preveč šokantne, je star približno eno leto. Ali so torej časniki ugotovili, da si je doberšen del njihovih bralcev na jasnem o grozotah vojne in da hoče zvedeti resnico, ali nasprotno izhajajo iz tega, da so njihovi bralci otopeli proti nasilju in da morajo časniki medsebojno tekmovali v senzacionalnih prikazih nasilja.

Prvi argument je preveč idealističen, drugi preveč očitno ciničen. Če časniki zdaj tiskajo brutalne vojne slike, potem to delajo zato, ker njihov učinek z zelo redkimi izjemami ni takšen, kot se je splošno domnevalo. Takšen časnik, kot je »Sunday Times«, nadaljuje z objavljanjem šokantnih fotografij o Vietnamu ali Severni Irski, medtem ko v svojih stališčih podpira politiko, ki je odgovorna za nasilje. Moramo se torej vprašati: kako delujejo fotografije takšne vrste?

Nekateri bodo trdili, da nas takšne fotografije na šokanten način spominjajo na realnost, na živeto realnost za abstrakcijami političnih teorij, žrtvenimi statistikami in agencijskimi sporočili. Morda bodo razložili, da se takšne fotografije projicirajo na črno zaveso, ki zastira tisto, kar hočemo pozabiti ali sploh nočemo vedeti. McCullin ima njim zavoljo funkcijo očesa, ki ga ne moremo zapreti. Toda kaj te fotografije pravzaprav prikazujejo?

Bodejo nas v oči. Najprilnejši je dobesedno pridevnik »zgrabljive«. Oprimejo se nas. (Jasno mi je, da obstajajo ljudje, ki se ne menijo za te slike, toda o njih ni več kaj reči.) Ko te slike opazujemo, nas zgrabi trenutek trpljenja nekoga drugega. Napolni nas z obupom ali ogorčenjem in obupani vzamemo del trpljenja drugih nase, ne da bi namerali storiti kaj več. Ogorčenje kliče po dejanjih. Skušamo se ločiti od trenutka fotografije in najti pot nazaj k našemu življenju, toda kontrast je tako močan, da se zdi nadaljnje življenje brezupno in neadekvatna reakcija na pravkar videno.

McCullinove najbolj značilne fotografije fiksirajo nenadne momente agonije - strah, poškodbo, smrt, kri, bolečine. Dejansko dogajanje takšnih trenutkov ni v nikakršni povezavi z normalnim časom. To vedenje in pričakovanje takšnih trenutkov izhaja iz tega, da čas, ki ga preživimo na polju bit-

ke, doživimo popolnoma drugače kot čas sicer. Če kamera trenutek agonije izolira ni to nič bolj nasilno, kot če se tak trenutek izolira sam, v tem, ko ga doživimo na lastnem telesu. Beseda »trigger«, sprožit, ki v angleščini označuje tako sprožitev kamere, kot petelin puške kaže na povezavo, ki se ne izčrpa v čisti mehaniki. Slika, ki jo kamera fiksira, je v dvojnem pogledu nasilna; tako se vsakokrat zaostri isti kontrast: kontrast med trenutkom, ki je bil fotografiran, in vsemi drugimi trenutki.

Po vrnitvi iz fotografije v življenje ne opazimo ničesar od tega; za navidezno iztrganost dogodka iz vsega krivimo sebe. Res da se vsak odgovor na ta fotografirani trenutek mora nujno občutiti kot neadekvaten. Tisti, ki so fotografirani, ko držijo roko umirajočega ali negujejo rano, ne vidijo tega trenutka tako kot mi in njihove reakcije so čisto drugačne vrste. Ni se možno miselno poglobiti v takšen trenutek in iziti okrepljen iz takšnega opazovanja. McCullin, katerega »kontemplacija« je ravno tako nevarna kot aktivna, piše zagrenjeno pod neko fotografijo: »Jaz uporabljam kamero ravno tako kot zobno krtačko. Ona opravlja svoje delo.«

Zdaj postanejo potencialna protislovja vizualnih vojaških sporočil jasna. Splošno se domneva, da je njihov namen izzvati prizadetost. Najbolj ekstremni primeri - kot največji del McCullinovega dela - kažejo trenutke agonije, ki naj bi izsilili po možnosti visoko stopnjo prizadetosti. Trenutki te vrste, fotografirani ali ne, z vsemi ostalimi trenutki niso na nikakršen način povezani. Brelec, ki ga je fotografija zgrabila, se mogoče nagiba k temu, da bo iztrganost svoje biti občutil kot lastno moralno neugodje. Brž ko se to zgodi, je tudi občutek šoka razdeljen: lastno moralno neugodje lahko zdaj ravno tako šokira kot zločini, storjeni v vojni. Ta občutek neugodja se nato, kot še predobro znano, od-

loži ali pa ima prizadeti potrebo po neki vrsti pokore - katere najčistejši izraz je prispevek OXFAM (angleška ustanova za pomoč lačnim; op. p.) ali UNICEF.

Tako ali tako, problematika vojne, zaradi katere je ta trenutek nastal, je učinkovito depolitizirana. Slika postane spričevalo splošne usode človeštva. Ne obtožuje nikogar in vsakogar.

Konfrontacija z nekim fotografiranim trenutkom agonije lahko zakriva dosti obsežnejšo in nujnejšo konfrontacijo. Vojne, ki nam jih prikazujejo, so običajno posredno ali neposredno »voden« v našem imenu. Pokazano nas zgrozi do dna duše. Nato bi se morali konfrontirati z našim lastnim pomanjkanjem politične svobode, kajti pri tako urejenih političnih sistemih namreč nimamo nobene legalne možnosti učinkovito vplivati na vodenje v našem imenu vodenih vojn. Le če to realiziramo in ustrezno ravnamo, lahko učinkovito odgovorimo na to, kar fotografija kaže. Dejansko pa učinkuje dvojno nasilje fotografiranega trenutka proti takšni realizaciji in zato se lahko te fotografije nekaznovano objavljajo.

1972

John Berger: »About Looking«, Writers and Readers Publishing Cooperative Ltd., London 1980

P. S.: Prevod je iz nemškega prevoda zgornje knjige, ki je izšla z naslovom »Das Leben der Bilder oder die Kunst des Sehens«. Prevajalec: Stephen Tree, Verlag Klaus Wagenbach, Berlin 1981

poslovenil Sašo Danev

Študent naj bo ali kaj storiti

Vsi dosedanja poskusi, da bi uspešno rešili študentske probleme, so propadli. Očitno se stvari nismo lotili na pravem koncu; voluntarizem bomo morali nadomestiti z akcijo, usmerjeno k točno določenemu cilju.

Že leto dni mineva, odkar se je začela zaostrovanje študentska problematika, odkar so študentje sami vzeli v roke iniciativo pri reševanju nastale situacije. In kaj smo v tem letu dosegli? Nič, čisto nič bistvenega; vse, kar se tiče regresiranja prehrane, subvencioniranih cen stanarin v študentskih domovih, se od rešitve problema, slepi rokav v evoluciji študentskega življenja, zavestno ali nezavestno zavajajo pozornosti stran od bistva.

In kakaj se kljub gori besed in obljub nismo premaknili z mesta? Študent je predvsem član te družbe, študentska populacija je le del družbe, zato je študentska problematika in njeno reševanje postavljeno v konkretne družbene razmere. Prav zaradi tega so akcije in reševanja, ki obravnavajo študentarj kot nekaj nad ali zunaj družbe, že vnaprej obsojene na propad.

Vse dosedanje akcije, vodene s strani študentov, ali rešitve, predlagane bodisi s strani študentov ali s strani raznoraznih družbenih organizacij in forumov, so zavestno ali zaradi nesposobnosti (vzrokov nimam namena iskati) odgovornih prej ovira in zavajanje treznega razmišljanja in iskanja konstruktivnih rešitev. S tem, ko obravnavajo študentsko populacijo kot nekaj nad ali zunaj družbe in njihove probleme ločujejo od težav celotne družbe, zakrivajo bistvo problema in že v naprej postavijo družbo kot zdravo in sposobno reševati vse, tudi študentske probleme, kot nekaj, kar ni njen problem in družba dobrohotno ponuja pomoč pri re-

ševanju. Dokler bomo nasedali takemu manevru, se bomo vrteli v krogu, ne da bi kaj rešili.

Torej, kaj storiti, da bi se začela vsa stvar premikati? Očitno bomo morali sami poprijeti in se lotiti stvari pri bistvu. Gotovo ta recept ne bo edina sveta resnica in možna pot, a očitno prvi poskus, da bi sistematično začeli reševati tako kompleksen problem, kot je trenutno položaj študentov in študij v naši družbi. V začetku bo potrebno postaviti nekaj aksiomov:

1. Študentska populacija je del družbe, odvisna od nje pa vendar tudi v povratni zvezi z družbo (dialektičen odnos).
2. Problema se ne da rešiti z lepimi operacijami, ampak z radikalno rešitvijo.
3. Akcija ni žvižganje in kričanje, ampak borba s ciljem in sredstvi.
4. Očitno bo najprej potrebno zgraditi teoretično podlago (program), da bo praktična akcija smiselna in rešitev generalna, sprejemljiva za vse.

Gremo lepo po vrsti. Najprej bomo očitno morali točno osvetliti položaj študentske populacije v družbi in družbeno situacijo samo. Kaj smo sploh študentje, kje smo in kakaj? Zakaj nam družba omogoča študij, kaj smo ji torej dolžni in tudi, kaj nam mora družba za to nuditi.

Torej, kaj lahko pričakujemo in kaj bomo morali dati. Šele, ko bomo odgovorili na ta vprašanja, bomo lahko nekaj zahtevali, seveda v sorazmerju z odgovori na ta vprašanja. Lahko si bomo naredili vizijo in v skladu z možnostmi tudi cilj.

Očitno je torej, da nas čaka še veliko dela, za začetek predvsem teoretičnega. Le tako bomo lahko postavili cilj, ki ne bo le barantanje za dinarje, ampak radikalna rešitev, ki bo imela za posledice tak

študij, ki si ga lahko le želimo, toliko študentov, kot jih družba potrebuje in to najboljših, za te pa pogoje za študij.

Zavedam se, da nisem povedal čisto nič novega, da vsi to že vemo. Vemo tudi, kateri forumi in telesa so zadolžena za to. Očitno pa ali nimajo namena ali pa so nesposobni lotiti se stvari na pravem koncu in na pravi način. Nič večje uslugе niso študentom naredili samozvani aktivisti in leaderji, ki so povedli stanovalce študentskih domov v boj kot. V bistvu se ni nič spremenilo. Še vedno nas študira prek 20.000, osip ni nič manjši, rajši še večji, študirajo vse bolj situirani sinovi in hčere, vse večji je delež ljubljancov, štipendijska politika se nič ne spreminja. Stvar se torej ni spremenila, manever ni bil uspešen. Zato začnimo pri koreninah, pri bistvu. Mladi smo, vse predobro vemo, kako bi bilo treba, polni energije in volje - pa se izkažimo na svojem področju in pokažimo družbi, kako naj reši naš problem.

Lahko je le vpiti in žvižgati in vsepovprek kritizirati, lahko je le pritegovati samozvanim leaderjem, ki manipulirajo z našimi interesi, lahko je stati ob strani in čakati, da nam podarijo novo rešitev. Toda ni lahko iskati, predlagati, postaviti cilj in se boriti zanj. Ali smo tega sposobni?

Seit radikal je že pred Marxom zapisal M. Hess, ko je razmišljal o nujnosti sprememb v družbi.

MARE GAŠPERLIN

foto: i. omahen

Zadevo bom postavil v shemo, ki se mi zdi zelo uporabna v primerjalni študiji gibanj. Najprej, v poznem 18. in zgodnjem 19. stoletju naletimo na meščanska družbena gibanja, potem v 19. in 20. stoletju delavsko gibanje in sedaj t. i. nova družbena gibanja. Kaj je ključni predmet njihovih kritik? V prvem primeru je bilo to arbitrarno delovanje

s Klausom Offejem

Claus Offe, nemški politolog in sociolog se je rodil v Berlinu 1940. leta. Študiral je sociologijo, ekonomijo in filozofijo, najprej v Kölnu, potem pa na Svobodni univerzi v Berlinu. Po študiju je bil nekaj časa asistent pri Jürgenju Habermasu v Frankfurtu, kjer je tudi promoviral iz političnih ved, nakar se je v letih 1969–71 izpopolnjeval na Harvardu in v Berkeleyu. Od leta 1975 je redni profesor za politologijo in sociologijo na univerzi Bielefeldu (ZRN). Med drugim je objavil naslednja dela: Dosežkovno načelo in industrijsko delo, Strukturni problemi kapitalistične države, Reforma poklicnega izobraževanja, Protislovja socialne države, »Družba dela« – strukturni problemi in perspektive. Pri nas je letos pri založbi Delavska enotnost izšel izbor iz njegovih del pod naslovom: Družbena moč in politična oblast, v srbohrvaščini pa imamo prevedenih nekaj njegovih člankov v reviji Marksizam u svetu.

Offe se je konec septembra tega leta mudil na dvodnevnem obisku v Ljubljani in takrat smo z njim v naglici opravili tudi pričujoči intervju.

Čas je, ko so številni marksistični teoretiki rekli z bogom proletariatu. Kaže, da je zaradi nereflektirane vsesplošne rabe ideološke izrabe ta pojem doživel takšno devalvacijo svojega teoretsko-emanipatoričnega pomena, da ni bilo druge poti kot »Zbogom« ne le industrijskim delavcem, temveč tudi samemu pojmu. Toda vi, Claus Offe, tega niste storili. Zakaj?

Offe: Zanimivo vprašanje. Takoj na začetku bom postavil razliko med proletariatom in proletarizacijo. Proletariat pomeni, da so vsi mezdno odvisni ljudje v kapitalistični ali postkapitalistični družbi lahko ali bodo združeni v enotno politično organizacijo ali združenje, ki bo izvršila revolucionarni proces, katerega rezultat bo socialistična družba. Proletariat je tako mišljen kot historičen makrodejavnik; gre le za določeno verzijo marksistične razredne teorije. Stališče, po katerem se skupina ljudi, ki se v podobni mezdno odvisni družbeni situaciji združijo kot makros subjekt zgodovinske spremembe z namenom revolucionarne spremembe, ima svojega oponenta v Andreau Gorzu in Johnu Eltzerju. Njuna vehementna kritika je oparta pri Gorzu na normativne, pri Eltzerju pa na etične razloge. Po klasični marksistični teoriji racionalni in dolgoročni interes išče preseganje odvisnosti od kapitalističnega meznega dela. Se pravi, socialistična transformacija družbe je odvisna od ukinitve meznega dela – to je ključno izhodišče za socialistično revolucijo. Pojem proletarizacije po drugi strani pomeni proces deprivatizacije, zgodovinski proces, v katerem ljudje, ki prej niso bili proletarci, postanejo mezdno odvisni. Prisiljeni so, kot temu pravi Marx, v suženjsko mezdno odvisnost. Proces proletarizacije je zelo močan analitični koncept, ki ga lahko opazimo v mnogih kapitalističnih, pa tudi socialističnih družbah. Proletarizacija je koncept, v katerega so vključeni vsi pomembni elementi dinamične modernizacije razen proletariata samega. Sam proletariat ne formira proletarizacije. Problem je v tem, da nekateri mislijo, da če vključiš eno stvar, da moraš vključiti nujno tudi drugo. Napak je obravnavati proletariat kot makrohistorični dejavnik. Eltzer to zelo jasno pove v enem svojih zadnjih člankov: »Poglejte suženjstvo. Lahko se boriš za njegovo ukinitve ali izboljšanje ali izboljšave znotraj njega. Podobni pogoji so izvor različnih aspiracij. Podoben družbenoekonomski položaj ne pogojuje in programira enotnega nadindividualnega tipa akcije, nekaj podobnega se dogaja z proletariatom. Jaz bi zavrnil takšno poudarjeno podobo proletariata.«

Ukinitve meznega dela je bila utemeljena kot najvažnejši cilj t. i. proletariata. Paradoksalno in ironično se sliši, da se v zahodnih deželah vodilne sile t. i. proletariata ne odzivajo na nezaposlenost z zahtevo po ukinitju meznega dela, temveč z njegovo restavracijo. Nezaposleni delavci zahtevajo zaposlitev, zaposleni pa so v meznem odnosu. Vsi se želijo vrniti v situacijo meznega dela. Gre za zanimiv konflikt znotraj proletariata. Nekateri naravnost želijo biti proletarci, takšne vodi A. Gorz.

Ali obstaja povezava med novimi družbenimi gibanji s pojmom proletarizacije, kot ga razume Marx. Ali obstaja povezava med problemom, ki izhaja iz demontaže socialne države in politike tradicionalne leveice in problemom, ki jih ne kontrolira tako eden kot drugi? Ali je možno povezati te probleme z nemožnostjo vladanja? Na eni strani imamo vse oblike razrednih poskusov (stavke), na drugi pa zahteve po zaščiti države blagostanja. Imamo nove oblike politične aktivnosti. Ali lahko poiščemo skupno vez med vsemi temi problemi?

Offe: Če sem vas prav razumel, me sprašujete po tem, ali obstoje povezave med protislovji države blagostanja in pojavi novih političnih aktivnosti zunaj tradicionalnih strank, sindikatov itd. Za odgovor na to vprašanje bom najprej specifičiral vzorec neinstitucionalne politike, kot ga izvajajo nelegitimni avtorji. Takšne oblike so znane že vse od meščanskih revolucij. Takšne procese vidimo v mnogih deželah, npr. ljudje v ZDA so se hoteli emancipirati od avtokratskih predsodnih elit.

politične oblasti znotraj ekonomskih dejavnikov (prek pravil, obdavčenja itd.). Protest zoper nelegitimno dominanco predsodnih elit je privedel do institucionalizacije liberalne države. V drugem primeru je kritika naperjena zoper bedo in negotovost. To vodi k institucionalizaciji demokratične države, v kateri so sindikati spoznani kot legitimni predstavniki delavskega razreda. In kaj je predmet kritike danes? Mislim, da je najboljši pojem izkušnja, groza destrukcije in vse kar zadeva fizične pogoje življenjskega prostora (najsibo zastupljen, fizično deformiran ali izpostavljen radioaktivnosti). Mislim, da je telo centralni motiv in estetska kategorija (estetika je grška beseda za čutila). Nastane zanimiv pojav: institucionalna ureditev, ki poskuša doseči cilje prve in druge postavke, postane sovražnik. Država blagostanja celo v obdobju odličnega funkcioniranja ne more naprej brez neprekinjenega opazovanja prostorskega in družbenega vedenja. Se vedno si obravnavam glede na kategorije. Šolan in treniran si z namenom, da si mobilni, vse to zadeva fizično integriteto življenja. To nadalje narašča s povečano akumulacijo, ki, kot se zdi, zadeva tudi telo samo. Država blagostanja se prikazuje kot destruktiven in nasilni element sfere integritete. To so Habermasove ideje. Imenoval jih je kolonizacija življenjske sfere (regulirani intradružinski odnosi, odnosi med zdravnikom in pacientom, učiteljem in učencem...). Regulacija odnosov spreminja njihovo kvaliteto. Če pogledate, zoper koga se borijo vsa nova družbena gibanja, so to vse vrste produktov politične in ekonomske modernizacije, ki so jo promovirala predhodna družbena gibanja.

Kaj mislite o ideji politizacije telesa? Michel Foucault trdi, da telo ni samo rezultat družbenih procesov, temveč že samo na sebi politično. Ne moremo se strinjati s trditvami šestdesetih let o bolj naravnem življenju, o osvoboditvi narave.

Offe: Moram reči, da bi imel težave pri obravnavanju Foucaultovih idej, ker jih ne razumem popolnoma. Tudi ne bi primerjal svojih z njegovimi zaradi mnogih protislovij, pojasnil in eksplikacij, ki jih on izpostavlja. Izpostavil pa bi idejo o tem, da kjer koli je bila branjena potreba v smislu integritete, je bil obenem branjen tudi fizični prostor kot družbeni produkt. Takšno definicijo je izzvala oblika racionalizacije, se pravi izkušnja globoke negacije takšne racionalizacije. Npr. destrukcija pokrajine ignorira velikansko osebnost, biološko in estetsko vrednost s trditvijo, da gora pač ostane gora. Preteklost in prihodnost, faktor kontinuitete, da imaš pokrajino, zamenja takšne vrste argument. Nek Avstrijec je zapisal, da nasilje, ki ga mnogi ljudje doživljajo skozi novo metodo ocenjevanja pokrajine, postaja racionalna strategija tržne vrednosti v prihodnosti določenih delov sveta. Tako sama pokrajina postane blago, tj. uporabna za izgradnjo avtocest, naselij, trgovin postane marketland, nekaj, kar ni tukaj zato, da bi se ohranilo, ostalo nespremenjeno. Mislim, da je to primer invazije kolonizacije življenjske sfere, celovita sprememba materialne in fizikalne strukture, organizacije prostora. Mislim, da je evidentno, če greš skozi kako staro mesto, kot je Ljubljana, recimo, gledaš vse te stare zgradbe itd. Bil bi čisti absurd, da bi kar koli pridobili, če bi porušili zgradbo iz 17. stoletja z namenom, da pridobimo prostor za takšno poslopje. To pa je ravno tisto, kar počne kapital in država s pokrajino, komercializacija nečesa, česar se ne da komercializirati brez uničenja. Je igranje s prostorom in časom, ki je nečloveško. Takšna nasilna ofenziva tako države kot kapitala grozovito raste v Evropi pa tudi na Japonskem. Vsi ti vehementni odpori zoper gradnjo letališč, jedrskih elektrarn itd. so primer borbe ljudi zoper določen tip modernizacije, racionalizacije, ki ji niso mar niti človeška življenja. To bi bilo nekaj motivov na temo politizacije.

Obramba narave zahteva novo logiko kolektivne akcije, ki je drugačna od vseh predhodnih. Ob tem pa moramo premisliti tudi o pojmu skupnosti danes. Ali lahko kaj poveste o novem pojmu skupnosti in novih modelih družbene akcije?

Offe: V vseh sferah življenja sodobne družbe obstajajo problemi kolektivne akcije. Kolektivne koristi so stvari, za katere je potreben določen izdatki. Ob tem se postavlja določeno vprašanje, če so to kolektivne koristi, kdo bo torej plačal stroške. Ob problemih kolektivne akcije se postavlja dvojje pogojev: (1) za vse je najboljši, če plača kolektiv, (2), za kolektiv je najboljši, če plača vsak posameznik.

Ob prvem primeru se za kolektivno akcijo ne pojavljajo nobeni problemi, ker vsak posameznik prispeva k kolektivni akciji. To je, kot je Hirschmann nekoč dejal, ugodje pripadanja, sodelovanja. Gre za ugodnosti, ki jih pridobijo posamezniki v sodelovanju s kolektivom. Če stvar pogledamo empirično, npr. demonstracije so tip takšne akcije, npr. demonstracije zoper letališče v Heimbachu so bile pravzaprav zabava. Ljudje so se počutili imenitno, ker so delali skupaj, živeli skupaj, to je bila skupnost odpora, moči, humorja itd. Problem v tem je postal takrat, ko je ta akcija postajala vedno bolj draga. Zabavni aspekt akcije je upadal vzpo-

redno z naraščanjem stroškov akcije; prihajalo je čedalje več ljudi tako, da se je zastavilo vprašanje, zakaj plačevati vse to. Vprašanje je upravičeno, akcija je bila neuspešna in čez nekaj časa je bilo letališče vseeno zgrajeno. Druga alternativa, ki bi stabilizirala to kratkoročno rešitev kolektivne akcije in ki bi stabilizirala motivacijo za akcijo, ni več zabava, temveč dolžnost. Kreiranje nove oblike etike, ki bi izhajala iz brezpogojnega moralnega imperativa, ki se upira izgradnji letališča ali česar koli, pa čeprav si zadnji, ki se upira temu. Šele tedaj izginejo problemi kolektivne akcije. Je pa to obenem tudi problem, kajti v sebi vsebuje formulo poraza, ker je takšna doktrina že po svoji definiciji sektaška. Dolgoročno bi se problemi kolektivne akcije zopet pojavili in le skozi politični diskurz, politični boj in sposobnost lahko prepričaš ljudi, da se splošča biti

in ostati tam, pa čeprav je akcija včasih neuspešna. Kajti v mnogih okoliščinah ni možno ohraniti tega trajajočega entuziazma, smisla razloga na drugačen način. Mislim, da sta to dve obliki skupnosti po katerih ste me spraševali (1) entuziazem zabave, (2), entuziazem sektaštva in fundamentalizma, tretja alternativa je politični dialog, ki bi motiviral ljudi, da sprejmejo svoj delež stroškov.

V vašem spisu, ki se nanaša na sociološko teorijo, ste izdelali model oportunitizma v petih stopnjah. Ali je možno uporabiti model za vse vrste organizacij ter ali je nujno za oportunitizem, da postane osnovna strategija organizacij in strank, ki so vključene v tradicionalni predstavniški sistem. Ali obstaja kakšen razlog, da je ta sistem postal manj učinkovit?

Offe: Vaše vprašanje se nanaša na zadnje izmed spisov o kolektivni akciji, katerih soavtor sem. V njih je izdelan dokaj spekulativni model zgodovine kolektivnih akterjev. V sociološkem polju razmišljanja se pojavljata dva problema, ki se jima je potrebno izogibati: redukcijonizem in moraliziranje. Oportunitizem nima nobenega opravka s pokvarjenim karakterjem voditeljev ter ga je treba raziskovati kot družbeni ne pa moralen ali psihološki vzrok. To smo poskušali doseči s trditvijo, da morajo sindikati in stranke po določenem uspešnem obdobju nujno pričakovati, da se soočijo s strategijo, ki bo lahko tudi oportunitizem. Če ostanejo še naprej radikalne, niso več zmagovalci, ampak začnejo izgubljati. Morajo varovati status quo in izrabljati priliko za vse bodoče akcije.

S stališča nemških sindikatov je bilo npr. 1905 leto, ko se je sindikat odločil, da ne bo več instrument političnih manevrov socialistov. Stavkali naj bi takrat, ko bi se to sploščalo po njihovem lastnem premisleku (zvišanje mezd, povečanje števila članstva) ne pa zaradi norih ultralevičarskih idej. Oportunitizem je strategija, kjer organizacije nihajo med izgubami in cilji z namenom, da obranijo svojo pozicijo. Le najmočnejše stranke lahko igrajo nenehno po lastnih principih. Ob vašem vprašanju še tole: oportunitizem spreminja koristnost spremembe. Če imate uspeh, je zelo malo verjetno, da ga boste imeli tudi v prihodnosti. Ne morete igrati pomembne vloge v družbenih spremembah, ker ste žrtve lastnih preteklih uspehov. Vprašanje je, ali so nove forme organiziranja bolj progresivne od starih, ki so iz čisto racionalnih razlogov končale v oportunitizmu. V zahodnih in tudi v nezahodnih družbah so se mnogi konflikti preselili na področje, ki niso organizacijsko strukturirana z nekanaliziranimi tipi politične akcije. Takšne vrste gibanj, ki nimajo ne organizacijske ne teoretične jasnosti, imajo lahko velik vpliv na družbo, v kateri še delujejo tradicionalne organizacije.

Nekje omenjate, da ni več jasne polarizacije med levice in desnice. Uporabliti ste pojem postindustrialna levica, ki jo tvorijo različne skupine srednjih slojev. Ta nova levica igra pomembno vlogo v sedanjem predstaviškem sistemu, kar podzumeva, da mora sprejemati določena pravila igre, ki jih ta sistem zahteva. Na kakšen način to spreminja karakter postindustrialne leveice, npr. Zelenih?

Offe: Ne bi se strinjal z vašo trditvijo, kar se tiče Zelenih. Zeleni so bili prisiljeni sprejeti ta pravila, vendar so jih uporabili kot del svoje politične aktivnosti. Njihovo delovanje je zelo bistro, tako da si obenem pridobivajo naklonjenost javnosti in ne blokirajo samih sebe s temi istimi pravili. Ali drugače rečeno: pravila uporabljajo za svoje lastne aktivnosti, ne da bi te podrejali tem pravilom. Npr., pred nekaj tedni so Zeleni okupirali ambasado ZR Nemčije v Južni Afriki. Vedli so se sicer proti nekaterim pravilom, toda uporabili so neka druga za svoj maneuver. To, da uporabljajo parlamentarne možnosti, ne pomeni, da se odpovedujejo neparlamentarni taktiki in politiki gibanja. Na ta način se oblikuje celota njihove aktivnosti, ki jim omogoča uresničevanje zastavljenih ciljev.

Izhajal sem iz vtisa, ki sem ga dobil iz tukaj objavljenih člankov. Večkrat se namreč omenja, da so Zeleni spremenili celoten karakter participacije v parlamentu, ter mislim, da je težko, da bi to ne vplivalo nanje.

Offe: Gre za racionalno vrsto aktivnosti ne pa drugačno aktivnost. Takšne vrste trditev, kot je vaša, so mi že dolgo znane in slonijo na nezadostni razlagi, da ko si enkrat iz politike gibanja napravil korak k parlamentarni politiki, ni več poti nazaj. Zakaj ne? Logika oportunitizma je seveda nenehno prisotna, več kot imaš parlamentarne moči, manj boš postavljati te oblasti na kocko. Tako lahko izgubiš marsikaj. Po drugi strani pa si sicer lahko stabilen v parlamentu, imaš podporo volivcev, vendar omejen prostor protestne akcije, torej zopet nekaj izgubiš. Če si v parlamentu, lahko izgubiš moč veta, če ostaneš zunaj, ga pa sploh nimaš. Mislim, da smo daleč od tega, da bi govorili o Zelenih kot organizaciji, ki se giblje v smeri oportunitizma. Imajo malo neposrednega uspeha, vendar zelo velikega posrednega s tem, ko vsiljujejo drugim organizacijam in strankam določen način delovanja, ki je drugačen od dosedanjega!

?: Danke!

Prevod SAMO ŠKRBEČ

Splošno o gibanju

Edvard Kardelj je neuvrščenost opredelil kot »... najširšo navzočo težnjo narodov in njihov aktivni boj za dosego popolne nacionalne svobode in zagotovitev pravice za to, da se v tej svobodi družbeno razvijajo v skladu s svojo lastno izbiro, da niso bodi ali pa da nehaajo biti ekonomski in politični prisrki velikih svetovnih sil oziroma centrov vsjaškopolične in ekonomske moči, da se v tem procesu zavarujejo pred zunanjo dominacijo in eksploatacijo in da lahko s teh pozicij vplivajo na razvoj mednarodnih odnosov.«

Takšna definicija gibanja neuvrščenih opredeljuje kot dolgoročno družbeno zgodovinsko tendenco kot obliko mednarodne politike in akcije, kot obliko družbenega, ekonomskega, političnega in kulturnega preurejanja sveta. Gibanje nima značilnosti blokov, predstavlja pa neko tretjo razdelitev sveta, ki se ni obarval ne belo ne črno. Je posledica potrebe po klasifikaciji, ki nudi deželam neko višjo stopnjo varnosti. Gibanje neuvrščenih nima neke gospodarske in vojaške vrednosti, njegova politična vrednost je relativna, ker predstavlja večinski gibanje v OŽN, toda pripadnost temu gibanju je neprecenljive vrednosti za dežele članice, ker pomeni velik prispevek k nacionalni varnosti. Gibanje je s svojim nastankom prispevalo k redu v mednarodnih odnosih, ki so v veliki meri težili k stihizskosti.

Kdo želi neuvrščene »uvrstiti«

Kljub skupnemu interesu, ki članice gibanja družijo, nas to ne sme zavesti v zmotno mišljenje, da je gibanje homogeno in pripravljeno in sposobno skozi vsako svojih članic zastopati interese gibanja. Tudi v samem gibanju se pojavljajo težnje, da bi se gibanje naglo na eno ali drugo stran, da bi se naslonilo na enega izmed blokov. Takšne težnje so nenehne spremljevalce dejavnosti nekaterih članic gibanja. Po eni strani »bi Kuba, Vietnam, Laos, Kampučija, ki so v teh težnjah najbolj intenzivne v Etiopiji, Angola in Mozambik, ki jim lahko pripisujemo drugo stopnjo intenzivnosti, rade dosegle, da bi se gibanje neuvrščenih opredelilo kot »na ravni zavezništva in nekakšna politična rezerva so cializma, po drugi strani pa, na čelu z Zairom in Indonezijo, obstaja močna skupina kakšnih 15 držav, ki si želijo naslonitev gibanja na ameriško stran.

Zunanji izrazi teženj po »uvrščanju« neuvrščenih

Tovrstne težnje so prišle doslej najbolj do izražaja na vrhu v Havani, kjer si je Kuba zadala nalogo prepričati neuvrščene, da je linija, ki jo zagovarja edina perspektiva gibanja. Vrh v New Delhiju je pokazal, da v gibanju vseeno obstaja kakšna 60–70 držav, ki si ne želijo naslonitve na nobenega od blokov, kar pa ne pomeni, da poskusi ideološkega grupiranja niso obstajali še do ministrske konference v Luandi. Ravno tu, kjer je bil namen obraniti enotnost gibanja, se je prosovjetsko krilo iz zopet uspelo izpostaviti kot najbolj aktivno. To je razvidno tako iz sklepnih dokumentov, kot tudi iz zelo spretnih poteze, ki so jo uspeli izvesti tihi sogovorniki konference, namreč, za naslednjo gostiteljico konference so predlagali deželo prve bojne črte na afriškem jugu, Zimbabve, ki ga, verjetno ne brez razloga, štejejo za prosovjetsko državo. Takšnem predlogu, ki sicer verjetno gre v korist prosovjetske linije, se praktično nihče ni mogel upreti, ker je bilo s tem izražena moralna in politična podpora celotnemu afriškemu jugu.

Problemi gibanja

Težave, ki jih neuvrščenim povzročajo notranji nesoglasja, so nedvomno velik minus za samo gibanje. Toda to ne more biti največji problem neuvrščenosti. Največji problem gibanja je njegova akcijska nesposobnost. Gibanju se pripisuje velika naloga, ki jih dejansko ne more izpolniti. Gibanje spremlja stalen problem nemoči reševati notranje konflikte. Najboljši primer za to je vojna med Irakom in Iranom, kjer se gibanje celo o enotni pobudi za rešitev konflikta ne more dogovoriti. Razlog za akcijsko nesposobnost pa je v pomanjkanju mehanizmov in materialnih možnosti za kaj takega.

Vendar vse to ne pomeni, da ne obstaja potreba po takšni organizaciji, kot so neuvrščeni. Ravno nasprotno.

Vloga Jugoslavije in problem iskanja modelov

Vloga Jugoslavije, kot ene od pobudnic za nastanek gibanja, je verjetno, čeprav je zelo malo takih, ki bi se s to trditvijo strinjali, v gibanju neuvrščenih, v zadnjem času precej manjša, kot je bila. K zmanjšanju vloge Jugoslavije nedvomno veliko prispeva dejstvo, da ni več Tita, ki je bil zadnji živ več državnik med ustanovitelji gibanja. Drug vzrok pa je nedvomno notranja kriza Jugoslavije. Jugoslavija je lahko bila zgled za neuvrščene dežele, dokler je nudila uspešen model razvoja, ki ni bil naslonjen na nobenega od blokov. Danes je Jugoslavija zaradi notranjih kriz, ki jo pretresajo, slaba vzgled. Neuvrščene dežele se danes zatekajo pri vzgledu na Zahod, ki nudi uspešen gospodarski sistem, vendar pa niso imune na vzhodni politični sistem, ki zagotavlja, da ko prideš na oblast, zlepa ne izgubiš svojih pozicij. Pri iskanju modelov razvoja se ti dve stvari velikokrat skušata »oženetiti«, kar pomeni, da dajo zelenih rezultatov.

Stanislav Vidovič

Pred zgodovinskim momemtom združitve

SPECIAL guest STAR: YUGOOOO

»Nasproti sili meščanske revolucije je potrebno postaviti revolucionarno moč proletariata.« je davnega osemnajstega leta pisala Rosa Luxemburg v programu Spartakus. Iz tistih časov izvira tudi reko, naj se proletarci vseh dežel združijo in jaz ugiham, če ta čas ni prišel v našo presvetlo Jugoslavijo.

Moč(a) jugoznanosti in tehnologije je zbrana tudi v firmi Zastava ali SOZD Crvena Zastava, kakor pač hočete. Ta vsesplošni monopolitičen »jugomonstrum« je poleg obubožanega domačega trga in raznih kooperacij pljusnil tudi v najskomercializirano družbo, ki jo predstavljajo ZDA. V svojem značilnem komercialnem driblingu je pridrvel pred podpoprečnega Yankeeja in ga podrž v vprašanju: »Ali hočeš moj avto?« A ta prmetenec je sprva zahteval nekaj več kot avto takšen kot je bil; poglobil se je v način produkcije in kvaliteto, ker ga je v začetku začudil prodor jugoslovanske robotizacije, ko pa je zvedel za realno stanje, je zahteval med drugim resnost v produkciji Yuga, obilo fines in amerikaniziranja proizvoda. Nato je določil ceno, pri tem pa je naš partner odigral pasivno vlogo (podobnost z jugoexport filmom ni slučajna). Uspešno sklenjena kupčija se je obilno proslavila in propagandirala v domači deželi. Po veselici je prišla treznost: »Privijajmo vijake do konca!« rodil pa se je splošni dvom o možnosti izdelave zadostnega števila avtov. Osveščevalna parola o vijakih je delovno silo kot lastnika proizvodnih sredstev nena doma potisnila pred dejstvo, da je konec »zajebancije«. Ker pa razumljivost tega v preteklosti ni bila vsem dostopna, je kratko potegnil človek, ki je pač kupil katerikoli Zastavin avto. Mehaniki in CZ so bogateli, ker je CZ pač imela MONOPOL trga.

Tu mi odzvanja dvom, da po tej nelogiki dobi ameriški proletarec nadpoprečni izdelek, naš pa, ki je posredno ali neposredno udeležen zaradi nekakega nepojasnjenega greha, ne dobi ali ne zasluži kvalitete. Ta metrični vijak je bil v zgodovini zanemarljiv in nerazumljiv, da ga zaradi čistega »usmiljenja« nismo privijali do konca. Naj zdaj definiram kupca kakor hočete, kot silo meščanske revolucije ali kot proletarca (možnost, da bo Yugo igrača razsuli ameriški mladini, izpustite), ostane konec koncev dvom o odtujenosti prijateljske relacije med jugo in amero proletarci. Sodobnost modificira tudi gesla zakrknjenih marksistov prvih bojnih vrst.

Cena kot merilo nečesa, kar je pri nas izgubilo pomen, se znajde pri analizi na situ, skozi katero ne more. Postavimo v primerjavo njihovo in našo ceno (izogibam se numeričnim primerjavam, zaradi pristopnosti teh podatkov v vseh medijih). Razliko opazimo, ko dolarje preračunamo v dinarje po veljavnem tečaju. Seveda pa se ne spuščam v to površno ekonomiko, ne da bi vedel, da je realni tržni tečaj precej drugačen. Cena dolarja je v SR Srbiji med 600 in 700 dinarji, ta razlika pa izhaja iz razloga, da imajo deficit pri primerjavi izvoz-uvoz, kar pa je izvoza, je izrazito klirinški. Torej je profit zaradi gornjega razmerja očiten, saj sodelovanje s FIAT-om zahteva poleg izmenjave tudi določene del konvertibilne valute (insinacije na domače devizno trgovanje zanemarljam). Realna cena avtomobila na domačem trgu je previsoka, s tem pa Jugoslovan plača preveč za tisto skrupulacijo, ki jo dobi za svoj denar. S tem se zruši nimb nedolžnosti juga kot proizvoda jugoslovanske industrije. Američani dobivajo boljše izraženo delo in boljše vgrajeni material, s tem pa se podre tudi oporna točka primerjave med cenami (naš avto je dejansko veliko manj vreden). Ta dvojnost profita se potroji ob upoštevanju smernic obetajočega se novega deviznega zakona. Ob vsem zapletenem birokratskem tolmačenju je jasno viden cilj tega zakona; dolar naj bi bil enako vreden v vseh jugoslovanskih republikah, oz. naj bi bil upoštevan realni prispevek izvoza na konvertibilni trg – naš dolg je žal enak.

Skratka, jugoslovanski proletarec se preko dimetralnega tržnega razmerja »bratje« z ameriškim in s tem izpolnjuje vizijo, predvideno v čisto drugačni dramaturgiji.

Pri vsem tem je bilo časopisno tolmačenje artikliranih trditve, ne enostransko, temveč bolj nedorečeno. YUGO v Ameriki ni najcenejši avto, in če bi kot takšen bil, ne bi bilo to posledica nekake imaginarne uspešnosti CZ temveč dejstva, da se pri nas drugače in tudi bolj skromno dela. Ljudje podobnih panog po svetu seveda zaslužijo (prejemajo OD ali mezde!!) mnogo več, tudi do količnika 10x, s tem pa seveda več in bolje delajo (nismo je J. Koreja ne Japonska). Na drugi strani izvoz našega avtomobila tja ni uspeh, temveč NUJA prodati čim več, pa čeprav za »sitan novac«. Smo že tako daleč, da smo tam. (Živel ELAN!)

V tej kratki realizaciji dvoma namerno izpuščam nekaj preteklih nedorečenosti CZ. Čeprav ne mislim dajati partikularnih definicij v stilu nekatere

rih bolj vplivnih, se bom dotaknil kompleksne preteklosti Zavoda CZ v Kragujevcu. Pri tem se izogibam determinanti o vojaškem momentu proizvodnje, estetskem učinku in racionalnosti produkta. Izražen tržni monopol doseže tudi transformacije in odgoditev zveznih zakonov. Ena od posledic takšnih zlorab je tudi zanemaritev cestnoprometne varnosti in preventive. Kot primer lahko iz preteklosti navedem zadevo varnostno »naslonjalo«. Odlog tega zakona o uvedbi obveznega vgrajevanja naslonjal v jugoslovanske avtomobile kaže v smer, da se zmanjša varnost v avtomobilih na račun profita. »Uspešni« rezultati znanosti se torej kažejo tudi tu.

Ne dvomim sicer o zavijanju vijakov (do konca) v varnostne namene, kaže pa na monopol in pomembnost projekta YUGO, saj se bodo razpoložljive delovne kapacitete porabile na Yugo, Jugoslovani pa se bomo vozili v manj varnih avtih. Prebujajoča ekološka zavest pa bo našla kamen spotike v katalizatorju za svinco, spet z razliko, da ga mi nimamo, ker je naš zrak najčistejši in sploh deviški. Ni dosti razlogov, da dvomimo o neoporečnosti in diferenciaciji med jugom in YUGOM.

Intuitivni sum, izražen kot vodilo tega članka, resonira dvom o dejanski uspešnosti tega našega dobro(zlo)glasnega avtomobila. To pisanje bo imelo različen odmev in bo morda sprožilo polemike o resnosti našega dela. Vendar poudarjam, da spletarkijo okrog tega, da delavec pri nas ne dela dovolj, prav tisti, ki bi morali animirati k boljšemu delu. Animacija pa žal ni samo govorjenje o NE-CEM imaginarnem, temveč hkraten pristop problemu na več področjih. Čas bo »presodil« pravilnost in vprašljivost mojih trditve, da je Yugo primer nerazčiščenih pojmov in refleksija stanja v jugoslovanskem gospodarstvu. Čast izjemam!

V primeru uveljavitve na ponovno porajajočem konjunktornem trgu in odpravi nedoslednosti lahko dosežemo nekaj majhnih izboljšav likvidnosti naše države. Če pa manipulacije z kupcem juga v Jugoslaviji nadaljujejo svojo pot, ne bo učinka dela oz. realizacije prizadevanj vseh nas. Skratka, nočem momenta, v katerem bom opazil, da je Yugo, čeprav naš, samo njihov!

Mladen Peteretič-Gido

foto: igor omahen

Exploited – kalimero punk

Že 4 leta bolj ali manj resni punkerji nosijo majice z napisom Exploited in sliko možica z nenavadno mohikansko frizuro. Bend, ki je po celem svetu razkričal, da »Punk ni krknul!«, je s svojim obiskom počastil tudi Ljubljano. Dom svobode, zadnji rezervat drugačne mladinske kulture, je svoj oder odstopil bendu, ki bi morda bolj sodil v veleblagovnico. Res je, da se Wattie in kompanija ne obnašajo ravno lepo, vendar za lastnika dobro utečene trgovine to ne bi mogel biti problem. Predvsem so Exploited težko pokvarljivo blago. Njihova besedila so kompilacija starih hit tem punka. Na enem koncertu razkrinkajo vse institucije, ki so mladini kadar koli grenile življenje: obtožujejo vojsko, razkrinkajo ministrsko predsednico, kraljico, prekolnejo ZDA, policijo... Potem ko razsujejo »Hudobne«, povedo, kaj je tisto »Dobro« vera v anarhijo, kaos in punk. Stare, prežvečene teme okrasijo z efektno muziko, udarnimi refreni in uspeh težko izostane.

Rotten je svoj čas rohnul: »Ne vem, kva hočem, ampak vem, kako to dobiti!« Exploited se obnašajo precej drugače. Izgleda, kot da vedo, kaj hočejo (kaos, anarhijo, razsut hudobne...), le da ne vedo, kako naj to naredijo. In ker jim ni jasno, kako bi to naredili, naredijo iz anarhije mit, iz punka pa božanstvo, ki ne more umreti. Geslo »Verjamem v anarhijo!« bi lahko enostavno zamenjali z »Verjamem v odrešenika, socializem, vodjo, lepšo prihodnost...« Če so pionirji ljubljanskega hardcora Stres DA svoje početje imenovali »Boj za ... nič«, izkoriščani ponujajo utopične recepte, ki pa se obnesejo predvsem finančno.

Publika (polna dvorana, najbrž so prišli zaradi »firbca«) je cirkusantsko početje (npr. opletanje z verigo, in ker ni bilo navdušenja, jo je pevec Wattie predal asistentki, ki je skrbela za rekvizite) hitro razkrinkala. Del publike je na oder začel metati drobiž in bankovce za dva jurja, nekateri pa so vpili »Fuck the Exploited«. »Ekspluatirani« so zmerjanje vzeli zares in zmerjali nazaj: »Aids! Aids!«

Skratka, kalimerovska »To je krivica, zares« poza v Ljubljani ni vžgala. Najbrž nihče ni verjel, da so nastopajoči res izkoriščani. Na odru sicer res lahko igrajo zatirane, za hrbtno pa se nam režijo in tlačijo žepa z denarjem. Exploited že dolgo niso več kakšen underground bend, ampak manjša firma, ki prodaja bes prejšnjih generacij punka, bes, ki je včasih nekaj pomenil, Exploited pa so ta bes spremenili v prijazne popevke in mit.

Ali Žerdin

MOJ VRT – MOJE VESELJE JK.

NEK VEČER SEM NESEJ URODJE V BARRAKO 14.

OD TAKRAT POLEG RASTLIN ZAKOPAVAM TUDI MINE.

Pesmi sprave

Vsak se zabava na kolikor toliko sebi lasten način. Bono (U2) pravi: »Petje pesmi me spravi v jezo.«

Nič več o razfukavanju. Nič več ciničnega spraševanja »Kaj nardit?« Pesmi sprave?

Pesmi sprave, morda še najbližje Dolgcajtu. (Bili so otroci tistih let, ko so peli o resnici, fuku in planincih. Zdaj so otroci drugih let, ko pojejo o fuku in rocku.)

Sprava z zabavo. Saj gre samo za rock'n'rol. Laž resnica zdaj več ni. Vzgoja srca je na neki način dovršena. Privoščimo si konstrukcijo. Če bi podobno igral drugi VIS, bi se mu verjetno marsikaj zamerilo – kitarski izleti itd. Spoštovanje?

V velikem finalu, ko je pol arene na nogah in druga polovica zdolgočasena zbeži, Čehi pač radi zbežijo, poletijo, se skrijejo v nebo. Prosto si izmisli dialektiko povezave glasbe in verzov. Čehi letijo v nebo. Kdor se je spravljal z Rdečim albumom, bi se moral tudi s Pesmimi sprave. Pa brez patosa. Saj je le punk'n'roll. In zagotovo ni švindl. Pankrti.

Andrej F. Novak

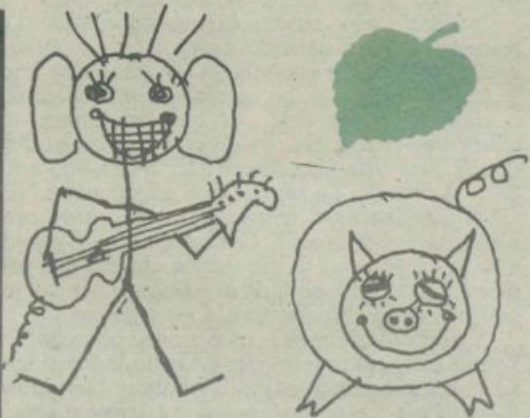
JAZ

HOČM TRIBUNO

NA/V/

Pošlji uredništvu na naslov: Kersnikova 4 LJUBLJANA

ŽVIRČE
za

ŽVIRČE

GiGi

Številka 1

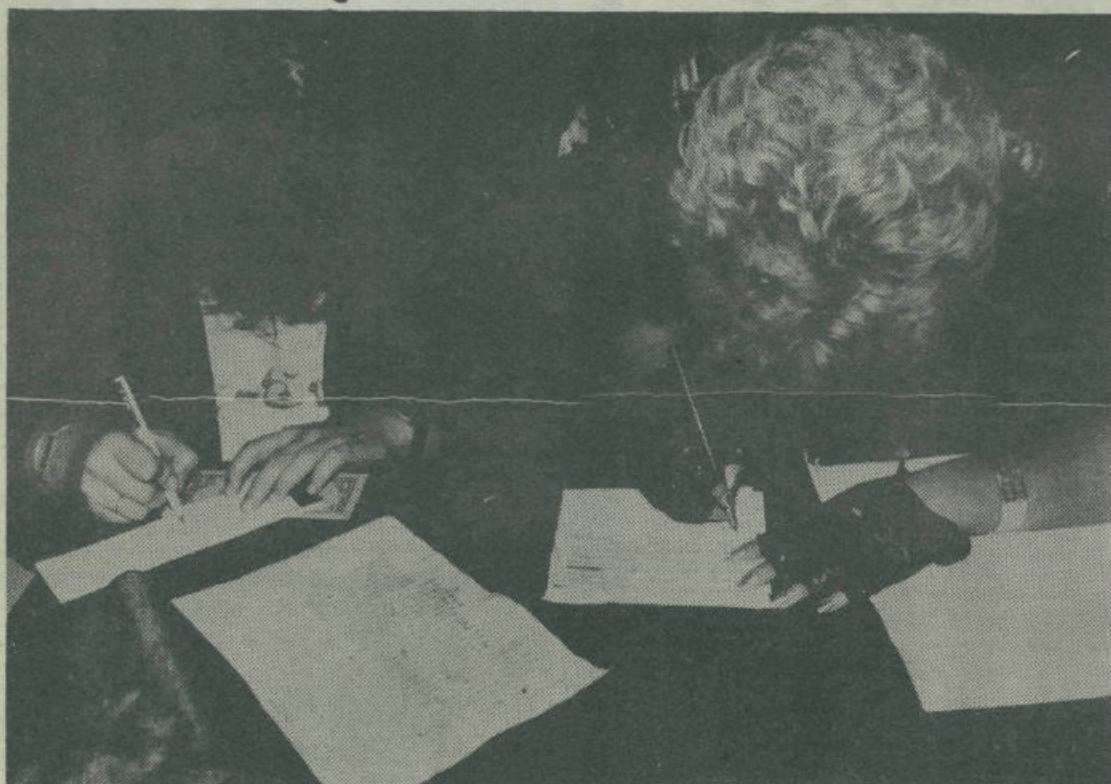

foto - naslovnica; i. omahen

Studentski list
— Letnik XXXV
— Cena 45 din
— Tork 12. november 87

Časopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani
I. izdaja UK ZSMS, Ljubljana. UREDNIŠTVO: Sašo Danev (v.d. gl. urednika), Andrej Klemenc (v.d.odg. urednika), Igor Lukšič, Robert Botteri, Jasmin Držanič. STALNI SODELAVCI: Gligor Atanasovski, Mare Gašperlin, Igor Omahen, Stanislav Vidovič, Dušan Gerlica, Samo Škrbec, Mladen Petretič-Gido, Alojz Krivograd. OBLIKOVANJE IN TEHNIČNA UREDITEV: Maruša Zorec, Boštjan Kenda-Botas. Tajnica: Andrejka Prijon. Lektoriranje: Samo Koler. Naslov uredništva: Kersnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496. Izdajateljski svet: Ludvik Horvat (predsednik), Andrej Lukšič, Zoran Kariž, Aleš Kardelj, Bojan Klenovšek, Robert Škrli, Primož Hainz, Matjaž Jevnišek, Igor Lukšič, Robert Botteri, Jasmin Držanič. Tisk: Tiskarna Ljudska pravica, Priprava BEP Dnevnik. Naklada 5000 izvodov, cena številke: 45 din. Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-170 z dne 22. januarja 1973. Javni sestanki uredništva so ob torkih ob 18. uri. Uradne ure: vsak delavnik od 12. do 14. ure.

AMURIST